

3

Limburgs Tijdschrift voor *Genealogie*

uitgave van de sectie genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

Peter Mevissen, timmerman te Nieuwstadt

*”Drie poosen geluyd”,
Jean Baptiste Somers,
begraven te Venlo in 1764*

Verre verwanten, goede vrienden

*Zijn Dautzenberg en Hamers,
beiden uit 'de Hotskoel', verwant?*

JAARGANG 40 | OKTOBER 2012

Inhoudsopgave

Van de redactie	66
Peter Mevissen, timmerman te Nieuwstadt, door W.A.B. Donners, Abdijlaan 1, 6114 GV Susteren	67
"Drie poosen geluyd", Jean Baptiste Somers, begraven te Venlo in 1764, door Antonia Veldhuis, Dr. Albert Plesmanlaan 75, 9269 PJ Veenwouden	76
Verre verwanten, goede vrienden, door Riet Palmen, Aldenhofstraat 66, 6191 GW Neerbeek	81
Zijn Dautzenberg en Hamers, beiden uit 'de Hotskoel', verwant?, door V.W. Breurkes, Bramenlaan 1, 2116 TR Bentveld	84

verschijnt vier maal per jaar

Administratie, lidmaatschappen, losse nummers:
L.G.O.G., Postbus 83, 6200 AB Maastricht, tel. 043 - 321 25 86
ING 1037880 t.n.v. L.G.O.G.

Redactie:
Jan Hanssen, Bert van Laer, Riet Palmen en Funs Patelski

Redactie-adres:
Aldenhofstraat 66, 6191 GW Neerbeek, tel. 046 - 436 15 00
e-mail: riet.palmen@gmail.com
Het werk van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig
Genootschap wordt in belangrijke mate
financieel ondersteund door de Provincie Limburg.

ISSN 0169-5177

Diverse rechten: Illustraties dienen vrij van rechten te worden aangeleverd. Bij plaatsing van een bijdrage wordt de auteursrechtelijke economische exploitatiebevoegdheid geacht in zijn geheel aan het LGOG te zijn overgedragen. Het LGOG kiest ervoor om het auteursdeel (50%) van de ontvangen reproductie- en vergoedingen, mede vanwege de relatief bescheiden omvang van deze gelden, niet door te betalen aan de desbetreffende freelance auteurs. Het LGOG maakt gebruik van de mogelijkheid geboden door Stichting Reprorecht om deze gelden te besteden aan een collectief auteursdoel: de gelden worden toegevoegd aan het redactiebudget, ter verbetering van de uitgaven van het LGOG.

Van de redactie

Nieuwe ontwikkelingen

De ontwikkelingen gaan snel in genealogisch Limburg. Na het terugtreden van Harry Strijkers en Wim Nolten als redacteuren van dit tijdschrift, nu alweer bijna twee jaren geleden, besloot het bestuur van de Sectie Genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap een ad interim redactie te vormen die er voor zou gaan zorgdragen dat het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie tijdig bleef verschijnen. Marc Lemmens, Riet Palmen en Irma Lommen-Salden verzorgden het eerste nummer van de 39e jaargang in 2011, waarbij Marc Lemmens, adjunct-archivaris van de gemeente Roermond, als ad interim hoofdredacteur optrad. Marc en Irma bleven deze werkzaamheden met volle inzet en enthousiasme tot medio dit jaar verrichten. Wij danken hen voor hun belangeloze, enthousiaste inzet en de vele werkzaamheden die het tijdig verschijnen van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie de afgelopen twee jaren mede mogelijk heeft gemaakt.

Inmiddels zijn archivaris en genealoog Jan Hanssen, Bert van Laer en ondergetekende tot de ad interim redactie toegetreden. Samen met Riet Palmen vormen zij een nieuw team dat zich sterk zal gaan maken het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie een nieuw gezicht te geven, zowel wat uiterlijk als ook wat inhoud betreft. Hierbij zal gestreefd worden naar kwalitatief hoogwaardige genealogische bijdragen. Educatieve en voorbeeld artikelen, waarmee in de eerste plaats de leden van de Sectie Genealogie hun voordeel kunnen doen, genieten onze voorkeur. Uiteraard blijft het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie een platform bieden voor het publiceren van genealogische bijdragen van haar eigen leden. Redactionele richtlijnen voor toekomstige auteurs zijn in voorbereiding.

In Maastricht vond van 24 tot 30 september het dertigste Internationale Congres voor Genealogische en Heraldische Wetenschappen plaats, dat werd geopend door Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Willem Alexander. Het gratis toegankelijke midweekse Famillement, een genealogische en heraldische markt met stands, rondleidingen en lezingen, trok meer dan duizend bezoekers en bleek een groot succes.

In dezelfde periode kwam zaaddonor Ed Houben uit Maastricht volop in het landelijke nieuws, onder meer door de documentaire 'De man met 100 kinderen' van Vuk Janic, die door de NCRV op televisie werd uitgezonden. Het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie zal de komende tijd aandacht aan de voorouders van Ed Houben gaan besteden, mede ook in het algemeen aan het fenomeen spermadonors en de genetische genealogie. De ontwikkelingen gaan snel, ook in genealogisch Limburg.

Funs Patelski.

W.A.B. DONNERS

Peter Mevissen, timmerman te Nieuwstadt

Van het overgrote deel van onze voorouders, tenminste waar het kleine boeren, eenvoudige handwerkslieden en dagloners betreft, zijn weinig of geen details van hun levensloop bewaard gebleven. Soms is er zo'n uitzondering, zoals bijvoorbeeld Peter Mevissen, die in de eerste helft van de achttiende eeuw in Nieuwstadt leefde als timmerman. Hij was namelijk betrokken bij het proces tegen de Nieuwstadtse bokkerijders in 1743, en bovendien is er informatie over zijn laatste levensdagen bewaard gebleven.

Waar en wanneer Peter geboren is, is vooralsnog onbekend, maar vrijwel zeker is hij een kind van Herman Mewissen gehuwd met Anna Benard. Dit echtpaar laat in Born 3 kinderen dopen in 1694, 1700, 1702 en 1704, t. w. Elisabeth, Cornelia, Jacobus en Magdalena. Bij de dopen wordt alleen de voornaam van de moeder vermeldt. Echter in het overlijdensregister van Born vinden we dat op 20 mei 1729 Anna Bernard alias Mevissen overlijdt.

Peter's doop vinden we niet in de Bornse doopregisters, maar dat hij uit Born komt leiden we af uit het feit dat de pastoor van Born het huwelijk van Peter met Sophia Corvers, dat gesloten is in Guttecoven, toch vermeldt in het huwelijksregister. Ook de getuigen bij het huwelijk, Joannes en Martinus op den Camp en Joannes Reijners, zijn Bornse parochianen.

In de Obbichtse doopregisters vinden we merkwaardigerwijs een doop van een legitieme zoon van Hermanus Meeuwissen en Anna Ferdinands op 1 december 1697 (De naam van de beide ouders komt verder niet voor in de Obbichtse registers). De voornaam wordt helaas niet vermeld, en of Anna Ferdinands en Anna Bernard identiek zijn blijft ook speculatie.

Dat Peter toch uit het gezin Mewissen-Bernard stamt leiden we af uit het feit dat hij zijn oudste zoon Herman noemt, dat Anna Meusen (= Anna Bernard?) als doopgetuige vervangen wordt bij de doop van Peter's dochter Catharina, en Jacob Meusen bij de doop van zoon Herman.

Waarom Peter en Sophia na een huwelijk in Guttecoven, wat erop duidt dat op dat moment Sophia een Guttecovense parochiane is, in Nieuwstadt belanden is niet duidelijk. Wellicht zijn er toch Nieuwstadtse familiebanden, maar als ze er al zijn, blijkt dat niet uit de schaarse beschikbare gegevens. De doop- trouw- en begraafboeken van Nieuwstadt van voor 1723 zijn niet beschikbaar. Andere bronnen die interessante genealogische informatie van voor 1723 bevatten over inwoners van Nieuwstadt zijn schaars. De archieven van de schepbank Nieuwstadt zijn onvolledig. Beschikbaar zijn de rollen van de procesvoering van 1694 - 1736¹, maar deze bevatten zeer weinig genealogische informatie, niet in de laatste plaats omdat de tijdens de processen bij de

schepbank ingediende stukken veelal niet bewaard zijn gebleven. De protocollen van overdrachten, vaak een goede genealogische bron, ontbreken voor de periode 1679 - 1721. In de overdrachtsprotocollen van de periode 1721 - 1752² wordt Peter Mevissen niet vermeld.

Een andere, voor Nieuwstadt relevante, genealogische bron is het Register van 't Aertsbroederschap des Heyligen Roosencrans³ (verder te noemen "Register"). Deze aartsbroederschap werd door pastoor Joannes Fabius opgericht in augustus 1673. Het register bevat de namen van de leden van de broederschap, de overledenen en de niet-leden. Helaas kent het register geen datumaanduidingen, hetgeen de bruikbaarheid weer beperkt. Bovendien is absoluut niet duidelijk of het register volledig is.

Hoe het ook zij, ook dit Register geeft geen uitsluitel over de herkomst van Peter Mevissen. Het vermeldt weliswaar een Jan Mevissen, zijn vrouw Enken en (vermoedelijk hun kinderen) Lijsken en Gertien Mevissen, maar er is geen enkele verwijzing naar het bestaan van Peter, en er is ook geen link te leggen naar de Bornse Mewissen.

Tot slot is er nog het manuaal van Johan van Laer, scholtis van Nieuwstadt 1661-1719, dat betrekking heeft op de tweede helft van de zeventiende eeuw⁴, waarin Johan zijn zakelijke besognes heeft

bijgehouden. Daarin wordt een Jan Mevissen genoemd als paardenknecht bij Van Laer. Ook is duidelijk dat Jan het niet breed heeft, want

Van Laer vermeldt in 1670 dat hij, op verzoek van armenmeester Jacob Jorissen, diverse malen voedsel verstrekt heeft aan Jan.

In het Register komt het gezin van Mey Keurvers voor, echter ook hier geen enkele link die naar Sophia leidt. Dus ook aan de Corvers-kant geen aanleiding om een familieband met Nieuwstadt te veronderstellen, wat, gezien het Guttecovense huwelijk niet meteen voor de hand ligt.

Peter wordt verder nog vermeld in het boenderboek van Nieuwstadt, opgesteld in 1728⁵. Hij bezit dan zes percelen land met een totaal oppervlak van ruim zes sillen. Daarmee is hij bepaald geen grootgrondbezitter. Peter laat met Sofia ten minste twee kinderen dopen: Herman en Catharina. Anna Elisabeth Mevissen, in 1749 gehuwd met Bartholomeus Gruijls, is eveneens een dochter van Peter (en waarschijnlijk Sofia) en zal voor of rond 1724 geboren zijn. Mogelijk in Guttecoven, maar daarvan zijn de doopregisters van die periode niet beschikbaar. In Nieuwstadt wordt de doop in de registers, beschikbaar vanaf april 1723, niet genoemd. De eerstvolgende vermelding van Peter is die in 1731, wanneer zijn zoon Henricus geboren wordt. Hij blijkt dan getrouwd te zijn met Joanna Schepers. De datum van het huwelijk is in de Nieuwstadtse registers niet terug te vinden, ook niet in de huwelijksregisters van

parochies in de omgeving. Hun huwelijk kan wel degelijk in Nieuwstadt zijn gesloten, want de kerkregisters zijn in deze periode zeker niet volledig. Enerzijds moge dit blijken uit het feit dat in 1736 nog gegevens zijn genoteerd uit de voorgaande 11 jaren die aanvankelijk niet geadministreerd waren: het is immers de vraag of die aanvullingen volledig zijn. Dat zijn ze aantoonbaar niet wat betreft de overlijdens. Men zou een overlijden van Sophia Corvers verwachten in de begraafregisters, maar het staat daarin niet geregistreerd. In de periode 1728-1729 worden aanvankelijk helemaal geen overlijdens vermeld, en in de aanvullingen van 1736 staan er slechts 2 uit deze periode. (Jacob Murers overleden op St Joris dag 1729, dus op 23 april, en Gertrudis Smeets de dag voor het feest van Sint-Andreas 1729, dus op 29 november.

In het eerder vermelde Register is er ook een hoofdstuk "Register der dooden van dit H: Broederschap". Hierin figureert ene Sophia Meusen. De namen voorafgaande aan de inschrijving van Sophia betreffen overlijdens van eind 1727 volgens de DTB-boeken. Na Sophia volgen nog 11 namen voor die van Jacob Murers. Als het "Register der dooden" wel volledig zou zijn, en de namen strikt chronologisch vermeld, dan zou Sophia Meusen begin 1728 overleden moeten zijn. Dat conflicteert dan weer met de doop van dochter Catharina in november 1728. Kortom: de beschikbare gegevens laten geen definitieve conclusie ten aanzien van het overlijden van Sophia Corvers toe. Van het echtpaar Mevissen-Schepers zijn in totaal vier kinderen bekend: Henricus, Maria, Petrus en Anna Clara.

Anna Clara krijgt in 1778 nog een kind, en moet dus wel van na 1731 zijn. Haar doop komt echter niet voor in de kerkelijke registers van Nieuwstadt.

Joanna Schepers overlijdt in april 1751 en al na een week of vijf na haar dood hertrouwt Peter met Maria Coijen. Peter zelf sterft op 11 juni 1769.

De Bokkerijders

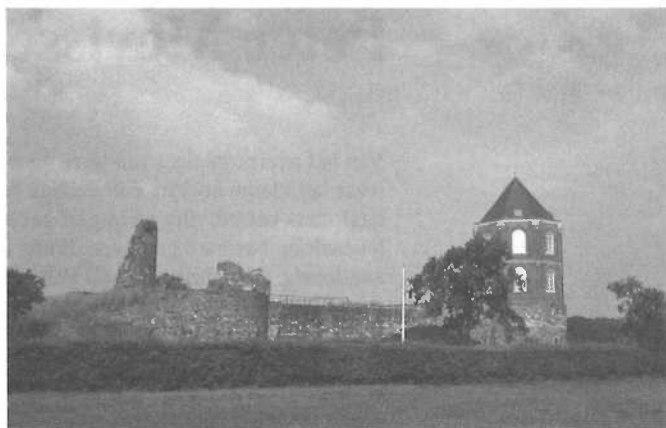
In 1743 vond op kasteel Montfort (de stad Nieuwstadt was onderdeel van het Ambt Montfort, hertogdom Gelre) het proces plaats tegen de Nieuwstadtse bokkerijders. Peter Mevissen speelde er, zij het op de achtergrond, een cruciale rol in, want hij vervaardigde de executiewerktuigen waarmee de schuldig bevonden bokkerijders ter dood gebracht zijn.

Op 7 augustus 1743 bekent Mathias Ponts op het kasteel Hoensbroek, onder tortuur, schuldig te zijn aan een groot aantal hem ten laste gelegde misdrijven.

Onder de door hem genoemde medeplichtigen noemt hij zijn zwager Bernard Bex uit Nieuwstadt en diens broer Hendrik.

De drossaard van Montfort, J.C. Rijkx, laat daarop op 15 oktober 1743 de gebroeders Bex arresteren. Enkele dagen later wordt ene Mathijs Corvers, geboren te Breberen, in Nieuwstadt gearresteerd. Ook hij werd door Mathijs Ponts als medeplichtige genoemd.

De gebroeders Bex worden onder tortuur verhoord en op 7 november noemt Hendrik als medeplichtigen zijn stadgenoten Gerard Roijen, Hendrik Cleven, de broers Lens en Jan Lenssen (schepen) en Joannes Gardenier. Ook zij worden gearresteerd en, als ze niet willen

Restant van kasteel Montfort waar de bokkerijders uit Nieuwstadt gevangen werden gehouden.

bekennen, onder tortuur verhoord. Allen bekennen uiteindelijk. Zoals door Augustus⁶ is beschreven, is het twijfelachtig of deze door marteling verkregen getuigenissen de waarheid aan het licht hebben gebracht, maar daar maalde men destijds niet om.

De betrokkenheid van Peter Mevissen bij dit proces zou zeker in vergetelheid zijn geraakt, ware het niet dat hij problemen ondervindt als hij voor zijn werk betaald wil worden. Die problemen nemen dusdanige vormen aan dat hij zich, bijna anderhalf jaar later, samen met zijn zwager Hendrik Schepers, genoodzaakt ziet een proces aan te spannen bij het Hof van Gelder tegen de drossaard van Montfort en de schepenen van Nieuwstadt⁷. Op 8 april 1745 dienen beiden hun klacht in. Uit de processtukken blijkt dat Peter op 2 december 1743 door de schepenen van Nieuwstadt en de drossaard ontboden is op kasteel Montfort, en daar door hen is 'geordonneert om op het spoedigste voor de aldaer aenstaende executie te maecten ende besorghen eene galge, schavot, cruys ende brandtpalen ende sulcx op eene extraordinaire beloninghe'.

Met andere woorden: het moest snel en het mocht wat kosten. Saillant detail is dat op dat moment officieel nog geen enkel vonnis geveld is. Sterker nog, lang niet alle door marteling verkregen bekentenissen zijn door de beklagden, zoals juridisch noodzakelijk, herbevestigd tijdens een zitting waarbij geen tortuur werd toegepast, oftewel 'onder den blauwen hemel, buyten alle hachten ende banden van ijser'. Overigens blijkt dit in de praktijk een formaliteit. Wie zo dapper of naïef is om zijn bekentenis in te trekken, zoals bijvoorbeeld Gerard Roijen, die mag nog een keer op herhaling op de pijnbank en laat het vervolgens wel uit zijn hoofd om nogmaals de getuigenis te herroepen. De vonnissen worden pas medio december gewezen! Kennelijk is men al begin december zeker van zijn zaak, niet alleen wat betreft het uitspreken van de doodstraf, maar ook wat betreft de manier waarop die zal worden voltrokken.

Peter stelt dat hij de rekening ad 83 gulden Brabants nog steeds niet betaald heeft gekregen, omdat de drossaard van Montfort en de schepenen van Nieuwstadt blijven ruziën over de vraag wie moet opdraaien voor deze kosten.

Peter overlegt ook de betreffende rekening:

Rekening van den arbeidslohn van het maecken van het houdtwerck an het gerygt tot Nieuwstadt denwelcken gedaen is in den jaer 1743 den 20 december denwelcke arbeit aan mij onderschrieven versocht is van den herren drossaert, scholtis ende schepenen tot Nieuwstadt.

Ten ersten ghemaectt een galg, daeran gearbeit met ons vieren drey dagen den arbeidslohn gereckent in twe dobbel dagh, gelt jeder tummermans arbeyder des daghs 2 gulden Brabants. 24 - 0

Een schavoedt gemackt op paelen, sees voeten hogh ende het schavot 16 voeten in het vierkandt daerbij gesedt twe brandtpaelen daeran gearbeit met ons 5 vief dag: 50 - 0

Noch gearbeit met ons dreyen een naght aen een kruis ende het geene daer touw behort; 6 - 0

Om hetselve werck naer Momfort ontboden ende een naght moeten onder wegen blijven 2 - 0

83 - 0

Was getekend:

Peter Mevissen, tummerman tot Nieuwstadt

Peter zegt dat hij niet de dupe mag worden van het geruzie tussen de drossaard en de schepenen en dat het voor de klagers 'all te hart valt van nogh langher van hunnen suyren arbeyt te blijven gefrustreert'. Hij verzoekt dan ook dat genoemde partijen voor het Hof gedaagd worden.

Het Hof gaat op dit verzoek in en op 22 april 1745 is de eerste zitting. Het proces sleept zich vervolgens tenminste nog een half jaar voort. Daarbij neemt de drossaard de positie in dat hij niet de opdracht gegeven heeft maar dat de schepenen dat gedaan hebben. Bovendien stelt hij dat in dit soort gevallen de kosten van executies voor rekening van de betreffende stad zijn en verwijst daarbij naar soortgelijke gevallen in het Gelders Overkwartier, zoals bijvoorbeeld Echt.

Pas op 22 juni komen de schepenen met hun verweer en ook zij stellen dat zij helemaal niet gehouden zijn de kosten te betalen, onder meer omdat zij niet hebben kunnen profiteren van enigerlei opbrengst uit de van de in beslagname van de bezittingen van de veroordeelden. Dit is een interessant argument. Het is inderdaad de drossaard die profiteert van de in beslag genomen goederen en niet de schepenen of hun stad, maar zij weten maar al te goed dat de drossaard er niets aan overgehouden heeft, want ze hebben zelf in februari 1744 vastgesteld dat voor geen enkele veroordeelde de opbrengsten van de geconfisqueerde bezittingen voldoende waren om zelfs maar de proceskosten te betalen!

De schepenen komen echter nog met een ander bezwaar: de rekening van Peter zou veel te hoog zijn! Ze melden dat zij, om verdere proceskosten te voorkomen, op 3 juni 1745 Peter een aanbod hebben gedaan van zestig gulden. Dat zou het dubbele zijn van een normaal dagloon! Verder stellen ze dat Peter en zijn mannen op sommige dagen slechts drie tot vier uur hebben kunnen werken, aangezien het werk is gedaan

gedurende de kortste dagen van het jaar. In de door Peter gedeclareerde veertig werkdagen zou volgens de schepenen minstens drie tot vier keer zoveel werk geleverd kunnen zijn.

Peter is niet op het aanbod van de schepenen ingegaan en daarom vragen zij het Hof de rekening te (laten) taxeren met de toezegging dat het getaxeerde bedrag betaald zal worden.

Peters' advocaat erkent dat het aanbod gedaan is, maar dat dit afgewezen is, in het licht van de belofte van de gedaagden 'dat sij (= de autoriteiten) de impetranten (= klagers), voor soodaenighen odieusen en suyren arbeydt extraordinaire souden beloonen, ende dat op dese beloffte de impetranten denselven arbeydt soo bij daeghen als nachten hebben voltrocken'. De klagers vinden het aanbod van de schepenen verre van bijzonder.

Wat uiteindelijk de uitspraak van het Hof in deze zaak is geweest is niet duidelijk. De betreffende processtukken zijn niet bewaard gebleven. Wel wordt op 22 oktober 1745 de rekening, zoals door de schepenen gewenst, getaxeerd. Het resultaat: 18 pattacons en drie schellingen, ofwel circa veertig gulden, dus nog lager dan het aanbod dat de schepenen in juni 1745 deden. Het lijkt er op dat Peter en zijn zwager hun hand overspeeld hebben.

De stukken rond dit proces zijn ook nog in een ander opzicht interessant, want zij geven uitsluitsel over de vraag waar de Nieuwstadtse bokkerijders destijds geëxecuteerd zijn. Anton Blok meldt in zijn bekende werk dat dit onbekend is⁸. Inderdaad wordt nergens in de bewaard gebleven stukken van het bokkerijdersproces voor de schepenbank Nieuwstadt de executieplaats vermeld⁹. Uit die stukken is wel duidelijk dat de proceszittingen voor het merendeel plaatsvonden in Montfort en ook dat de beklaagden daar gevangen werden gehouden. Vanuit deze laatste feiten geredeneerd zou het praktisch zijn geweest de executies ook op kasteel Montfort te hebben laten plaatsvinden. Men kan echter ook stellen dat de autoriteiten met de executies een maximaal afschrikkend effect beoogd zullen hebben, wat zeker het geval zal zijn geweest als zij in de woonplaats van de veroordeelden plaats gevonden zouden hebben. Peter heeft het in zijn rekening duidelijk over werk dat in Nieuwstadt is uitgevoerd. Bovendien brengt hij uitdrukkelijk kosten in rekening voor een reis naar Montfort waartoe hij ontboden was. Als er ook werkzaamheden in Montfort verricht zouden zijn, zou hij de reis- en verblijfkosten zeker apart genoemd hebben. We mogen dus wel aannemen dat de executies in Nieuwstadt hebben plaatsgevonden.

De laatste levensdagen

Afgezien van het overlijden van zijn echtgenote Joanna op 1 april 1751, en zijn (verrassend snelle) tweede huwelijk op 12 mei 1751, laat Peter jarenlang geen sporen na in de bewaard gebleven archiefstukken. Totdat op 10 mei 1769 zijn tweede vrouw, Maria Coijen aanklopt bij de Nieuwstadtse schepenbank¹⁰. Zij meldt 'dat haeren nu geseeyden man voor eenighe jaeren, gelijk seer wel bekend is aen alle inwoonders deser stadt geheel crachteloos, en sinneloos is

geworden, ende dese quaele daeghelijx grooter en grooter word, ende dat sij daerdoor in sulcke gebreken, in sulcke en soo groote elende, noodt en armoede is geraeckt dat het aen haer, tenemael onmogelijck is, om haer, en haeren man langer meer het noodtsaeckelijck onderhoud te besorgen, ende bij te brengen, dus en alsoo dat soo wanneer van den cant van haeren mans kinderen gene assistentie en hulpe soude gedaen worden, sij haeren man van eelende honger en commer soude moeten laeten vergaen het welcke edoch onverantwoordelijck voor Godt wesen, ende vraeck in den hemel roepen soude.'

Daarom verzoekt zij aan de schepenbank dat deze 'gelieve haer mans kinderen voor desen Eersamen Gerichte te laeten citeren (te dagen), ende aen hun voor te draeghen, of sij niet van intentie waeren, haer en hunnen vaeder in dese soo groote miserie, elende, noodt en armoede volgens hun kinderlijcke plichten tot het noodtsaeckelijck onderhoud de hulpsaeme handt te bieden en uyt te strecken', en voor het geval onverhoopt 'de kinderen soo onbarmhertigh en plichtsvergeten souden wesen, dat sij sigh daertoe niet souden willen bewegen laeten', verzoekt ze de schepenen de kinderen te dwingen tot het onderhoud van hun vader.

De schepenen willigen het verzoek in:

't Gericht gesien het requeste van Maria Coijen, huysvrouwe van Peter Mevissen, belast aen de kinderen van Peter Mevissen den naesten gerichtsdaegh als den 17en deses voor deselve gerichte persoonlijk te compareren (= verschijnen) om sich cathégorisch te declaereren hoe en wie sij gedenken tot het onderhoud van hunnen gebrekelijcken vaeder de behulpelijcke hand te bieden, op pene (= op straffe van) dat elders van gerichtswegen sal worden geordonneert ende gestatuert als naer behooren, met verdere belastinghe, dat de presente kinderen van de absente hiervan tijdelijck sullen de weete doen'

Kennelijk wonen niet alle kinderen in Nieuwstadt en wordt de plicht om hen te informeren bij de wel in Nieuwstadt wonende kinderen gelegd.

Dezen Brief is besteld tot
Maastricht aen het Regiment
van Lindeman - als de
granadier-Compagnij te be-
= andigen aen Peter Mevissen
als weduwe granadier
borth van Nieuwstadt

Het botert dus op zijn zachtst gezegd niet tussen Peter Mevissen en zijn kinderen.

Wat daarvan de oorzaak is zal altijd in de schoot van de geschiedenis begraven blijven. Wanneer de ruzie is begonnen, is ook niet precies vast te stellen.

Waarschijnlijk echter zijn de problemen pas na 1763

ontstaan, omdat Maria Coijen in dat jaar nog optreedt als doopgetuige bij kinderen van Petrus' zonen Henricus en Petrus.

De gerichtsbode Anton Rennebergh haast zich het besluit van de schepenbank kenbaar te maken aan Hendrik Mevissen en schoonzoon Bartholomeus Greuls, de echtgenoot van Anna Elisabeth Mevissen. Hermanus Mevissen is al in 1757 overleden. Zijn weduwe speelt kennelijk geen rol in de discussie, want zij komt in de processtukken niet voor. Broer Peter verblijft in Maastricht als grenadier in het regiment Lindemann en Anna Clara verblijft eveneens buiten Nieuwstadt, waarschijnlijk in Thorn, waar zij in januari 1772 trouwt.

Een week later op 17 mei 1769 is de volgende zitting van de schepenbank.

Maria Coijen, Hendrik Mevissen en zijn vrouw, Mevis Greuls en Anna Clara Mevissen verschijnen ter zitting. Maria Coijen herhaalt nogmaals haar verzoek van een week tevoren.

Zoon Hendrik blijkt een voorstel uitgewerkt te hebben. Hij overhandigt een brief die hij op 13 mei aan zijn broer Peter geschreven heeft, waarin een en ander beschreven is, alsmede het schriftelijke antwoord van zijn broer. Het voorstel houdt in:

'dat dengenen van hun kinderen, denwelcke den vaeder sal bij sich hebben, ende onderhouden en oppassen, sal hebben soe langh den vaeder sal leven de landerijen, weyden en bembden mits betaalen de jaerlijckse schatting ende andere lasten daerop staende, ende dat hij naer de dood van den vaeder het mest, soe hij daerin gevaeren heeft, sal uytcheren ende dat hij in 't jaer waerin den vaeder sal aflijvigh worden, de geheele schaer van alle de landerijen sal vrij genieten, ende dat alle de schulden dewelcke tot dato te betaalen sijn, van de saementlijcke kinderen en deelders sullen worden betaalt.'

Met andere woorden; de verzorger zal alle voordelen hebben van de landerijen van Peter zolang hij leeft, en zelfs nog het hele jaar waarin hij zal overlijden, terwijl alle kinderen samen wel meteen na Peters' dood gezamenlijk voor de resterende schulden opdraaien. Hendrik verklaart verder, met instemming van zijn echtgenote, dat hij op basis van de genoemde voorwaarden bereid is zijn vader tot zijn dood te onderhouden.

Broer Peter heeft zo zijn bedenkingen bij Hendriks' voorstel, zoals hij schriftelijk vanuit Maastricht laat weten:

'Seer waerden broeer Hendrick M.

Yck hebbe alles wel verstaen uit uwen brief, maer yck geeve mein eygen kant anders niet als dey hem hout sal alles hebben en naer seyne doet alles sal anstons gedeelt worden sonder eenige schout of last. Yck kan het mejne kinders niet steelen en een ander geeven. Noch leeiver dat heij anstons alles vertert dan hebbe yck gen seele last daarvan, dat de herren ons laeten seitteiren daer geeve yck so feel om als een flasbol. Hondert mael gegroet van Uw toegenegen broeer Peeter Meewissen.'

Een pittige reactie! Kennelijk gaat hij wel akkoord met het feit dat degene die vader in huis neemt het

vruchtgebruik van de landerijen heeft, maar na overlijden van pa moet het ook meteen afgelopen zijn: meteen delen en zonder schulden of lasten. Hij heeft nog liever dat vader alles opmaakt. Peter is ook niet onder de indruk van het feit dat de schepenen de kinderen hebben gedaagd: hij geeft er zo veel om als om een vlasbol!

Hoe het ook zij: zus Anna Clara en zwager Mevis Greuls stemmen in met het voorstel. Kennelijk is er behalve Hendrik niemand anders van de kinderen genegen Peter in huis te nemen. Hendrik Mevissen tekent voor het door hem voorgestelde arrangement met zijn naam. Zijn zus en schoonbroer met een kruisje. En dat broer Peter andere ideeën heeft lijkt er niet toe te doen. De zaak lijkt geregeld, maar toch gaat het niet goed.

Want op 3 juni 1769 roept de schepenbank Hendrik opnieuw op het matje.

De schepenen hebben waargenomen 'dat, alhoewel Hendrick Mevissen den 17en may laestleden volgens contract, daer gerichtelijck gemaect, op sich genomen heeft sijnen gebrekelijcken en sinneloosen vader Peter Mevissen bij sigh te nemen te onderhouden ende gaede te slaen, hij nochtans niettegenstaende desen contract deselven sijnen vaeder onbesorgh't heeft laeten gaen en laeten loopen door dese stadt en om alle perijckel en onheylen die elders conden ontstaen, voor te comen, soo is deser eersamen gericht bewogen worden voorsegden Hendrick Mevissen door den bode te doen citeren"

Kennelijk ruziën de kinderen Mevissen nog altijd over de voorwaarden waaronder hun vader moet worden opgevangen, want Hendrik stelt dat, zodra de schepenen hem opdracht geven om het contract, dat op 17 mei getekend is, uit te voeren, zodat hij niets te vrezen heeft van zijn broers en zussen, hij zijn vader in huis zal nemen. Het gericht besluit overeenkomstig dit verzoek.

Peter Mevissen senior overlijdt vervolgens al acht dagen later. Hendrik heeft dus een goeie deal: acht dagen voor zijn vader gezorgd en volgens het contract nu recht op de hele oogst van 1769. Gegeven de onderlinge onenigheid tussen de kinderen Mevissen zal dat waarschijnlijk niet goed zijn gevallen. En jawel, op 13 december 1769 meldt Hendrik Mevissen zich bij de schepenbank, met een klacht tegen Mevis Greuls en Elisabeth Haegen, weduwe van broer Herman. Men houdt zich kennelijk niet aan het contract dat op 3 juni 1769 door het gerecht is bekrachtigd. Hendrik vraagt het gerecht om beslag te leggen op de eigendommen van Mevis en Elisabeth. Het gerecht gelast de gedaagden alsnog aan de eisen van Hendrik tegemoet te komen. Zonder resultaat, want op 24 januari 1770 besluit het gerecht dat overgegaan kan worden tot beslaglegging. Daarmee eindigt het spoor dat Peter Mevissen heeft nagelaten in de historie. Mogelijk is hij het vroegste gedocumenteerde geval van dementie in het Nieuwstadse verleden.

Fragmentgenealogie Meuwissen

I. **Hermanus Mewissen**; tr. circa 1693 (geschat) **Anna Bernard** alias **Ferdinands**, overl. Born 20 mei 1729.

Uit dit huwelijk:

1. Elisabeth Meewissen, ged. Born 5 sept. 1694 (get. N.N.).
2. [Zoon, vermoedelijk Petrus] Mewissen, ged. Obbicht 1 dec. 1697 (get. Nicolaas Stunen, Elisabeth Demandt), volgt II.
3. Cornelia Mewissen, ged. Born juni 1700 (get. Petrus Pesch voor Lambertus Rutten, Cornelia Meewissen).
4. Jacobus Mewissen, ged. Born 14 april 1702 (get. Petrus Pesch, Catharina Sanders), overl. na 9 febr. 1725.
5. Magdalena Mewissen, ged. Born 7 aug. 1704 (get. Matthias Rutten, Gertrudis Humpen namens Catharina Meewissen), overl. aldaar 22 maart 1705.
6. Catharina Mevissen, overl. Born 5 okt. 1727.

II. **Petrus Mewissen**, ged. [vermoedelijk] Obbicht 1 dec. 1697, timmerman, overl. Nieuwstadt 11 juni 1769; tr. 1e Guttecoven 21 jan. 1720 (get. Joannes en Martinus op den Camp, Joannes Reijners) **Sophia Corvers**, waarschijnlijk kort na 25 nov. 1728; tr. 2e circa 1730 **Joanna Schepers**, overl. Nieuwstadt 1 april 1751, dochter van Petrus Schepers; tr. 3e Nieuwstadt 12 mei 1751 (get. Henricus Smets, Anna Lenssen) **Maria Coijen**, overl. aldaar 4 febr. 1780.

Uit het eerste huwelijk:

1. Anna Elisabeth Meuwissen, geb. circa 1721 (geschat), overl. Nieuwstadt 24 jan. 1777; tr. Nieuwstadt 2 febr. 1749 (get. Hermanus Mevissen, Henricus Mevissen, Hermanus Hartmans) Bartholomeus (Meuis) Greuls, geb. Nieuwstadt circa 1716, overl. aldaar 11 prairéal an XII (31 mei 1804), begr. aldaar 2 juni 1804, zoon van Mevis Gruijls en Maria Roijen.

Uit dit huwelijk:

- a. Joannes Petrus Gruijls, ged. Nieuwstadt 21 nov. 1749 (get. Petrus Mevissen, Maria Roijen).
 - b. Bartholomaeus Gruijls, ged. Nieuwstadt 12 okt. 1751 (get. Joannes Rutten, Maria Koijen).
 - c. Bartholomaeus Gruls, ged. Nieuwstadt 24 juli 1753 (get. Hermanus Mevissen, Maria Joanna Nicquet alias Rutten).
 - d. Maria Sophia Gruijls, ged. Nieuwstadt 24 aug. 1755 (get. Henricus Mevissen, Helena Verbeeck).
 - e. N. Gruijls (zoon), ged. Nieuwstadt 18 aug. 1757 (get. Petrus Mewissen, Ida Gruijls).
 - f. Joannes Henricus Gruijls, ged. Nieuwstadt 2 sept. 1759 (get. Joannes Gruijls, Clara Mewissen).
 - g. Joannes Hermanus Gruyls, ged. Nieuwstadt 15 mei 1762 (get. Joannes Haertmans, Elisabeth Haegen).
2. Hermanus Meusen, ged. Nieuwstadt 9 feb. 1725 (get. Jacob Meusen, Maria Jeurissen namens Catharina Curvers), volgt III-1.
 3. Catharina Meusen, ged. Nieuwstadt 25 nov. 1728 (get. Arnoldus Monnens namens Jacobus Curvers, Neulken Smits namens Anna Meusen).

Uit het tweede huwelijk:

4. Henricus Meeuwissen, ged. Nieuwstadt 22 mei 1731 (get. Henricus Schepers, Judith Colsendorf), volgt III-2.
5. Maria Meeuwissen, ged. Nieuwstadt 27 aug. 1732 (get. Petrus Curvers, Maria Schepers), overl. aldaar 22 nov. 1741.
6. Petrus Meeuwissen, ged. Nieuwstadt 4 sept. 1735 (get. Petrus Schepers, Joanna Muijers), volgt III-3.
7. Anna Clara Meuwissen, ged. Nieuwstadt (volgens haar huwelijksakte), geb. circa 1738 (geschat), overl. Thorn 10 juni 1794; tr. Thorn 12 jan. 1772 (get. Joannes Meulenbergh, Reinerus Snijckers, Margarita Rega) Reinerus Snijkarts, Snijckers, ged. Thorn 16 dec. 1710, begr. aldaar 15 okt. 1783, weduwnaar van Anna Elisabeth van Heel, zoon van Michael Snijkarts en Anna Jansen.

Uit dit huwelijk:

- a. Joannes Petrus Snijckers, ged. Thorn 27 dec. 1772 (get. Wilhelmus Felderhoff namens Petrus Meevissen, Helena Snijckers).
- b. Anna Elisabetha Snijckers, ged. Thorn 11 feb. 1775 (get. Henricus van de Schoor, Anna Elisabetha Mewissen).
- c. Henricus Snijckers, ged. Thorn 22 april 1778 (get. Joannes Stevens namens Bartholomeus Gruels, Anna Catharina Rega).

III-1. **Hermanus Meusen**, ged. Nieuwstadt 9 feb. 1725, overl. aldaar 23 dec. 1757; tr. Nieuwstadt 8 nov. 1750 (get. Henricus Mevissen, Maria van Laer) **Joanna Elisabeth Haegen**, overl. Nieuwstadt 24 febr. 1776 .

Uit dit huwelijk:

1. Petrus Henricus Mevissen, ged. Nieuwstadt 12 febr. 1751 (get. Henricus Mevissen, Catharina Laemen).
2. Joannes Mathias Mevissen, ged. Nieuwstadt 08 okt. 1754 (get. Joannes Haegen, Maria Mevissen alias Koeijen).
3. Joannes Wilhelmus Mevissen, ged. Nieuwstadt 17 jan. 1757 (get. Wilhelmus Severen, Elisabetha Gruels alias Mevissen).

III-2. **Henricus Meuwissen**, ged. Nieuwstadt 22 mei 1731, timmerman, overl. aldaar 26 nov. 1796; tr. Nieuwstadt 3 sept. 1758 (get. Petrus Meuwissen, Barbara Rouffs) **Sophia Roufs**, ged. Nieuwstadt 14 jan. 1734, huishoudster, overl. aldaar 16 maart 1812, dochter van Gerardus Roufs en Anna Cleven.

Uit dit huwelijk:

1. Petrus Gerardus Meuwissen, ged. Nieuwstadt 16 maart 1759 (get. Petrus Meuwissen, Joanna Roufs), volgt IV-1.
2. Gerardus Mewissen, ged. Nieuwstadt 10 juli 1763 (get. Vincentius Roufs, Maria Koeijen), volgt IV-2.
3. Henricus Mewississen [sic], ged. Nieuwstadt 4 dec. 1770 (get. Petrus Mewissen, Margaretha Jorissen geborene Roufs), volgt IV-3.

IV-1. **Petrus Gerardus Meuwissen**, ged. Nieuwstadt 16 maart 1759, landbouwer, agent municipal aldaar, overl. Nieuwstadt 24 jan. 1809; tr. Roosteren (volgens de aantekeningen bij de dopen van hun kinderen; in het huwelijksregisters van Roosteren werd het huwelijk

niet gevonden) **Gertrudis Elisabetha Perriens**, ged. Roosteren 6 aug. 1760, landbouwster, overl. Nieuwstadt (Milderstraat) 27 april 1830, dochter van Matthias Perriens en Anna van Vlodrop.

Uit dit huwelijk:

1. Maria Gertrudis Meuwissen, ged. Nieuwstadt 11 april 1784 (get. Henricus Meuwissen, Anna van Flodrop).
2. Maria Sophia Meuwissen, geb. en ged. Nieuwstadt 10 juli 1786 (get. Adrianus van Straelen, inwoner van Nieuwstadt, namens Mathias Perjens uit Roosteren, Sophia Roufs uit Nieuwstadt), overl. aldaar 20 aug. 1789.
3. Maria Ida Meuwissen, geb. Nieuwstadt 27 dec. 1788, ged. aldaar 28 dec. 1788 (get. Gerardus Meuwissen uit Nieuwstadt, Maria Ida Perjens uit Roosteren), dienstmeid, overl. Limbricht 6 maart 1880; tr. Limbricht 4 okt. 1815 Joannes Franciscus Windelings, ged. Limbricht 3 maart 1784, kleermaker, overl. aldaar 9 sept. 1822, zoon van Sebastiaan Windelings en Joanna Elisabeth Wintraecken.
4. Maria Sophia Meuwissen, geb. en ged. Nieuwstadt 5 okt. 1790 (get. Henricus Vlecken uit Nieuwstadt namens Peter Perjens uit Roosteren, Maria Sophia Rouffs uit Nieuwstadt), dienstmeid, overl. Urmond 27 nov. 1871; tr. Urmond 10 nov. 1815 Josephus Reinerus Vaessen, ged. Berg aan de Maas 4 nov. 1791, werkman, overl. Urmond 2 mei 1874, zoon van Theodorus Jacobus Vaessen en Maria Helena Houbens, werklieden te Berg.
5. Anna Maria Meuwissen, geb. en ged. Nieuwstadt 26 nov. 1792 (get. Henricus Meuwissen uit Nieuwstadt, Mechtildis Quix uit Nieuwstadt namens Anna Maria Perjens uit Roosteren, wonende te Maaseik).
6. Petrus Christianus Meuwissen, geb. Nieuwstadt 24 dec. 1793, ged. aldaar 25 dec. 1793 (get. Petrus Meuwissen uit Nieuwstadt, Mechtildis Kraenen uit Nieuwstadt namens Maria Margaretha Perjens uit Roosteren), volgt V-1.
7. Anna Maria Meuwissen, geb. en ged. Nieuwstadt 6 sept. 1796 (get. Henricus Vlecken uit Nieuwstadt namens E.H. Petrus Geusen pastoor in Baarlo, geb. en ged. Roosteren, Anna Maria Roufs uit Nieuwstadt), dienstmeid, overl. Susteren 17 maart 1859; tr. Susteren 25 sept. 1825 Gerard Fiddelaers, geb. Dieteren 3 april 1800, dagloner, overl. Susteren 4 maart 1870, zoon van Martinus Fiddelaers en Catharina Elisabeth Schreurs.
8. Joannes Meuwissen, geb. en ged. Nieuwstadt 2 nov. 1798 (get. Gerardus Meuwissen, Theresia Wolfs), tweeling met navolgende.
9. Henricus Meuwissen, geb. en ged. Nieuwstadt 2 nov. 1798 (get. Henricus Meuwissen, Anna Elisabeth Geusen), tweeling met voorgaande.
10. Marie Thérèse Meuwissen, geb. Nieuwstadt 12 brumaire an IX (3 nov. 1800), overl. aldaar 5 febr. 1873; tr. Nieuwstadt 18 nov. 1829 Jean Renier Ubagts, geb. Nieuwstadt 6 vendémiaire an XII (29 sept. 1803), metselaar, aannemer van openbare werken, overl. Weert 2 aug. 1870, zoon van Petrus Ubachs en Gertrudis Wetzels.
11. Maria Cornelia Mewissen, geb. Nieuwstadt 21

messidor an XI (10 juli 1803), dienstmeid, huishoudster, overl. aldaar 20 febr. 1866; tr. Nieuwstadt 3 nov. 1841 Peter Theodorus van den Bergh, geb. Holtum (achter de Kerk), gem. Born 15 nov. 1818, dienstknecht, landbouwer, overl. Nieuwstadt 17 maart 1900 te Nieuwstadt, zoon van Wilhelmus Reinerus van de Bergh en Maria Ida Hochstenbach, dagloners en landbouwers te Holtum.

V-1. **Petrus Christianus (Peter) Meuwissen**, geb. Nieuwstadt 24 dec. 1793, dagloner, landbouwer, overl. aldaar 29 dec. 1852; tr. Nieuwstadt 15 okt. 1828 **Anna Catharina Koehlen**, geb. Overhoven, gem. Sittard 2 okt. 1803, dienstmeid, overl. voor 9 maart 1853, dochter van Willem Koehlen, landbouwer, en Maria Cornelia Leurs.

Uit dit huwelijk:

1. Willem Mewissen, geb. Nieuwstadt 16 okt. 1831, overl. aldaar 21 juli 1853.
2. Jan Hendrik Mewissen, geb. Nieuwstadt 15 aug. 1834.
3. Joseph Reinier Mewissen, geb. Nieuwstadt 6 febr. 1837, overl. aldaar 28 april 1837.
4. Gerard Mewissen, geb. Nieuwstadt 4 okt. 1839, overl. aldaar 7 nov. 1839.
5. Antonetta Mewissen, geb. Nieuwstadt 30 nov. 1839, dienstmeid, overl. Echt 2 mei 1915; tr. Nieuwstadt 10 april 1874 Joannes Hubertus Beckers, geb. Echt 2 april 1845, dienstknecht, landbouwer, overl. aldaar 1 febr. 1934, zoon van Henricus Beckers, landbouwer, en Anna Catharina van Wegberg.
6. Maria Sophia Mevissen, geb. Nieuwstadt 22 febr. 1842, overl. aldaar 1 maart 1842.
7. Theodoor Mewissen, geb. Nieuwstadt 15 juni 1844, overl. aldaar 7 okt. 1849.
8. Joannes Michiel Meuwissen, geb. Nieuwstadt 2 okt. 1847, overl. aldaar 13 april 1873.

IV-2. **Gerardus Meuwissen**, ged. Nieuwstadt 10 juli 1763, timmerman, overl. aldaar (aan den Markt) 15 maart 1836; tr. Nieuwstadt 12 juli 1809 **Maria Elisabeth Broeckhoven**, ged. Nieuwstadt 8 juni 1779, huishoudster, overl. aldaar 28 jan. 1852, dochter van Joannes Wilhelmus Broeckhoven en Anna Mechtildis van den Bergh.

Uit dit huwelijk:

1. Marie Sophie Mevissen, geb. Nieuwstadt 17 sept. 1809, overl. aldaar 28 mei 1875; tr. Nieuwstadt 7 nov. 1832 Jan Peter Wilders, geb. Nieuwstadt 24 aug. 1800, landbouwer, overl. aldaar 12 nov. 1880, zoon van Joannes Wielders en Anna Maria Roufs.
2. Henri Mewissen, geb. Nieuwstadt 8 dec. 1811, timmerman Nieuwstadt (1836) later te Millen, Dld. (1852). Uit hem nageslacht aldaar
3. Joannes Wilhelmus Mewissen, geb. Nieuwstadt 16 dec. 1814, volgt V-2.
4. Maria Cornelia Mewissen, geb. Nieuwstadt 28 juli 1818, overl. aldaar 24 aug. 1845.
5. Margaretha Mewissen, geb. Nieuwstadt 18 juni 1821, overl. aldaar 13 sept. 1872.
6. Joannes (Jan) Mewissen, geb. Nieuwstadt 9 okt. 1825, timmerman, overl. aldaar 8 sept. 1872.

V-2. **Joannes Wilhelmus (Willem) Mewissen**, geb. Nieuwstadt 16 dec. 1814, timmerman, wagenmaker, radmaker, overl. aldaar 2 maart 1858; tr. Nieuwstadt 9 nov. 1843 **Anna Gertruidis Jorissen**, geb. Nieuwstadt 17 april 1816, landbouwster, overl. aldaar 16 dec. 1882, hertr. met Jan Ploum; dochter van Joannes Henricus Jorissen en Catharina Mechtildis Roufs.

Uit dit huwelijk:

1. Jan Mewissen, geb. Nieuwstadt 3 sept. 1844, overl. aldaar 17 sept. 1846.
2. Maria Catharina Meuwissen, geb. Nieuwstadt 1 aug. 1846, dienstmeid, overl. aldaar 18 maart 1914; tr. Nieuwstadt 14 febr. 1873 Jan Reijnen, geb. Nieuwstadt 6 juli 1839, timmerman, overl. aldaar 3 juni 1920, zoon van Jan Reijnen en Anna Catharina Scham.
3. Maria Sophia Mewissen, geb. Nieuwstadt 2 april 1849, huishoudster, overl. aldaar 4 nov. 1931; tr. Nieuwstadt 6 nov. 1872 Jan Gerard Arets, geb. Nieuwstadt 16 april 1845, landbouwer, kantonnieer 1852, overl. aldaar 4 april 1919, zoon van Hendrik Arets en Maria Gertrud Cleven, landbouwers.
4. Maria Mechtildis Mewissen, geb. Nieuwstadt 18 okt. 1852, overl. aldaar 8 april 1858.
5. Joseph Mewissen, geb. Nieuwstadt 5 febr. 1856, overl. aldaar 21 nov. 1861.

IV-3. **Henricus Mewississen**, ged. Nieuwstadt 4 dec. 1770, dagloner, timmerman, klompenmaker, overl. aldaar 31 okt. 1846; tr. Nieuwstadt (kerkelijk) 29 sept. 1801 (get. Joannes Beusmans, Agnes Willems) met dispensatie in de derde graad van bloedverwantschap **Maria Cornelia Schepers**, ged. Nieuwstadt 14 okt. 1776, overl. aldaar 8 febr. 1847, dochter van Godefridus Schepers en Catharina Hennen.

Uit dit huwelijk:

1. Henri Mewissen, geb. Nieuwstadt 24 maart 1802.
2. Maria Catharina Mewissen, geb. Nieuwstadt 7 messidor XII (26 juni 1804), overl. aldaar 10 maart 1884.
3. Maria Catharina Gertrudis Meuwissen, geb. Nieuwstadt 19 jan. 1806, overl. aldaar 25 febr. 1808. [Dit overlijden werd aangegeven door Jean Pierre Gröls en Pierre Mevissen en werd zij Anna Maria genoemd, twee jaar oud.]
4. Leonard Mewissen, geb. Nieuwstadt 6 april 1808, overl. aldaar 3 jan. 1810.
5. Joannes Reinerus Mewissen, geb. Nieuwstadt 2 aug. 1810, volgt V-3.
6. Anne Elisabeth Mewissen, geb. Nieuwstadt 17 mei 1812.
7. Marie Catherine Mewissen, geb. Nieuwstadt 27 aug. 1813, overl. aldaar 12 sept. 1813.
8. Gerardus Mewissen, geb. Nieuwstadt 3 juni 1814, overl. aldaar (Cremersstraat) 6 juni 1814.
9. Anna Maria Mewissen, geb. Nieuwstadt 2 mei 1815.
10. Anna Mewissen, geb. Nieuwstadt 21 juli 1817, overl. aldaar 23 juni 1820 als Anna Gertrudis.

V-3. **Joannes Reinerus Mewissen**, geb. Nieuwstadt 2 aug. 1810, timmerman, overl. aldaar 18 juli 1886; tr. Susteren 8 mei 1833 **Gertrud Elisabeth Hermans**,

geb. Susteren 13 aug. 1808, huishoudster, overl.
Nieuwstadt 1 febr. 1878, dochter van Jan Hermans en
Maria Agnes Claessen.

Uit dit huwelijk:

1. Agnes Mevissen, geb. Nieuwstadt 30 juli 1833, overl. aldaar 25 sept. 1915; tr. Nieuwstadt 7 april 1875 Jan Arnold Lebens, geb. Limbricht 25 juli 1835, dienstknecht, landbouwer, overl. Nieuwstadt 6 dec. 1907, zoon van Adam Lebens en Maria Gertrudis Everts, landbouwers.
2. Peter Jan Mewissen, geb. Nieuwstadt 10 maart 1835, overl. aldaar 12 april 1847.
3. Petronella Mewissen, geb. Nieuwstadt 13 april 1837, overl. aldaar 30 maart 1846.
4. Jan Mewissen, geb. Nieuwstadt 1 april 1839, overl. aldaar 4 aug. 1850.
5. Gertrudis Mewissen, geb. Nieuwstadt 30 juli 1841, overl. aldaar 1 okt. 1845.
6. Gertrudis Helena Mewissen, geb. Nieuwstadt 23 maart 1843, overl. aldaar 20 sept. 1913; tr. Nieuwstadt 27 juni 1874 Johannes Hermanus Strijkers, geb. Urmond 20 juni 1837, overl. Neuss, Dld. 28 mei 1892,¹¹ zoon van Jan Hendrik Strijkers en Catharina Welters.
7. Maria Catharina Mewissen, geb. Nieuwstadt 17 april 1846, overl. aldaar 28 febr. 1847.
8. Godfried Mewissen, geb. Nieuwstadt 16 dec. 1847, overl. aldaar 23 sept. 1848.
9. Godfried Mewissen, geb. Nieuwstadt 13 juli 1850, timmerman, herbergier, overl. aldaar 12 febr. 1911; tr. Nieuwstadt 14 okt. 1874 Anna Mechtildis Muijres, geb. Holtum 20 nov. 1851, overl. Nieuwstadt 15 mei 1939, dochter van Joseph Muijres en Anna Mechtildis Deuss.

III-3. **Petrus Meuwissen**, geb. Nieuwstadt 4 sept. 1735, grenadier in het regiment Lindemann in garnizoen te Maastricht in 1769, timmerman, overl. Nieuwstadt 1 juni 1816 (over de Beek); tr. **Anna Maria van Houtem**, geb. circa 1734, overl. Nieuwstadt (over de Beek) 13 april 1818, dochter van Henricus van Houtem en Maria Jessen.

Uit dit huwelijk:

1. Anna Maria Meuwissen, geb. circa 1760, overl. Nieuwstadt (over de Beek) 8 april 1837; tr. Susteren 11 vendémiaire XII (19 okt. 1803) Lambertus Jodocus Elsdorf, ged. Susteren 14 nov. 1782, schoenmaker, overl. Nieuwstadt 14 dec. 1854, zoon van Franciscus Lambertus Elsdorf en Maria Petronella van den Berg.
2. Maria Gertrudis Meuwissen, geb. Nieuwstadt 21 okt. 1763 (get. Henricus van Houtem, M. Coijen).
3. Petrus Henricus Meuwissen, geb. Nieuwstadt 21 juni 1766 (get. Henricus Meuwissen, Catharina Elisabetha van Houtem), overl. Heythuysen 23 juni 1844; tr. Gertrudis Janssen, overl. voor 23 juni 1844.
4. Anna Gertrudis Meuwissen, geb. Nieuwstadt 20 nov. 1768 (get. Theodorus van Houtem namens Joannes van Houtem, Sophia Roufs namens Anna Gertrudis Meuwissen), overl. Roermond 9 april 1799; tr. Jean Beckers.
5. Franciscus Theodorus Meuwissen, geb. Nieuwstadt

26 aug. 1771 (get. Henricus Fijen namens Theodorus van Houtem, Maria Meuwissen), volgt IV-4.

6. Bartholomeus Meuwissen, ged. Nieuwstadt 8 maart 1774 (get. Bartholomeus Gruijls, Mechtildis Jessen).
7. Petrus Meuwissen, ged. Nieuwstadt 2 sept. 1777 (get. Petrus Stelten, Sophia Roufs).
8. Maria Catharina Meuwissen, ged. Nieuwstadt 28 sept. 1778 (get. Wilhelmus Wetzels, Catharina Hennen).

IV-4. **Franciscus Theodorus Meuwissen**, ged. Nieuwstadt 26 aug. 1771, commandant der grensjagers, ambtenaar, herbergier, overl. Heythuysen 21 dec. 1853; tr. **Joanna Maria van Lier**, ged. 's-Hertogenbosch (St.-Jacob) 25 juli 1778, overl. Heythuysen 7 okt. 1868, dochter van Hendrik van Lier en Anna Catharina van Balkom.

Uit dit huwelijk:

1. Maria Hendrika Meuwissen, ged. Beverwijk 5 mei 1803, overl. Heythuysen 10 maart 1880.
2. Maria Catharina Meuwissen, geb. en ged. Enkhuizen 29 jan. 1805 (get. N.N., Maria Elisabeth de Wit namens Maria Meuwissen), overl. Antwerpen 17 mei 1874; tr. 's-Hertogenbosch 23 mei 1846 Abraham Arnoldus Marcellinus de Braconier, geb. Zutphen 18 nov. 1796, overl. Nijmegen 18 dec. 1856, zoon van Abraham Petrus de Braconier en Arnolda Sophia Marcellina van Sturman.
3. Franciscus Theodorus Meuwissen, geb. 's-Hertogenbosch 31 mei 1812, volgt V-4.
4. Joannes Meuwissen, geb. Oirschot 12 sept. 1814, volgt V-5.
5. Joanna Meuwissen, geb. Budel 1 sept. 1816, overl. Heythuysen 3 maart 1906; tr. Heythuysen 12 april 1842 Peter Jan Straeten, geb. Venlo 9 april 1810, huisschilder, overl. Heythuysen 27 juli 1896, zoon van Petrus Wilhelmus Straeten en Joanna Francisca Schampers.
6. Cornelia Meuwissen, geb. Herten 10 mei 1820; tr. Heythuysen 11 aug. 1858 Gerard Jan Michel Jansen, geb. Weert 29 sept. 1808, arts, overl. Heythuysen 29 dec. 1862, zoon van Gerard Joseph Jansen en Maria Helena Clerx.

V-4. **Franciscus Theodorus Meuwissen**, geb. 's-Hertogenbosch 31 mei 1812, belastingambtenaar, hoofdcommies, overl. Blerick, gem. Maasbree 5 sept. 1880; tr. Venlo 24 aug. 1848 **Jacobina Louisa Giesen**, geb. Kaldenkirchen, Dld. 10 juni 1818, overl. Blerick 9 maart 1891, dochter van Carel Ludwig Giesen en Lisette Henrietta Maste.

Uit dit huwelijk:

1. Franciscus Theodorus Meuwissen, geb. Venlo 31 aug. 1848, overl. aldaar 12 mei 1852.
2. Karel Gerard Meuwissen, geb. Gennep 25 okt. 1849, sergeant bij het tweede regiment infanterie, tweede bataillon, vierde compagnie gelegerd te Maastricht, overl. aldaar 23 sept. 1871.
3. Hubertina Maria Louisa Meuwissen, geb. Grubbenvorst 14 jan. 1852, overl. Velden 22 maart

- 1917; tr. Arcen en Velden 8 mei 1875 Antonius van den Hombergh,¹² geb. Velden 6 sept. 1850, koster, bakker, overl. aldaar 16 nov. 1905, zoon van Gerardus van den Hombergh, hoofdonderwijzer, en Catharina van Lipzig.
4. Frederik Hubert Theodor Meuwissen, geb. Venlo 5 maart 1854, militair, overl. Maastricht 4 nov. 1935; tr. Maastricht 10 nov. 1891 Anna Judith Marie Helder, geb. 's-Gravenhage 11 jan. 1856, overl. Maastricht 14 okt. 1935, dochter van Jean Joseph Helder en Johanna Philippina Dorothea Lodewijks.
 5. Anna Christina Hubertina Meuwissen, geb. Venlo 5 maart 1854, overl. Amersfoort 24 aug. 1902.
 6. Maria Henrietta Hubertina Meuwissen, geb. Venlo 29 febr. 1856, overl. Princenhage 20 jan. 1930; tr. 1e Maasbree 20 nov. 1891 Wilhelm Heinrich Lankes, geb. Brügggen, Dld., overl. Amersfoort 23 juli 1902, zoon van Johann Jakob Lankes en Gertrud Hubertina Haanen; tr. 2e Zutphen 10 aug. 1904 Leonardus de Wit, geb. Princenhage 7 maart 1844, overl. aldaar 6 febr. 1917, zoon van Chretien Louis de Wit en Johanna Jacoba van Schelven; tr. 3e Princenhage 12 mei 1919 met Adriaan van Rijswijk, geb. Dinteloord 7 mei 1852, zoon van Antonij van Rijswijk en Johanna Tak.
 7. Gertruda Hubertina Wilhelmina Meuwissen, geb. Venlo 5 jan. 1858, overl. aldaar 22 juli 1858.
 8. Johannes Ludovicus Hubertus Meuwissen, geb. Afferden (L) 19 april 1860, overl. Velden 8 dec. 1937.

V-5. **Joannes (Jan) Meuwissen**, geb. Oirschot 11 sept. 1814, ambtenaar der 2e klasse te Vijlen 1843, kommissie, gepensioneerd rijksvisiteur 1873-1874, overl. Dongen 26 maart 1892; tr. Sint Pieter 27 jan. 1843 **Maria Gertrudis Claessens**, geb. Sint Pieter 13 sept. 1813, overl. Sittard 19 mei 1868, dochter van Peter Giles Claessens en Maria Catharina Vroenen.

Uit dit huwelijk:

1. Franciscus Theodorus Meuwissen, geb. Vaals 16 okt. 1843, rijksambtenaar te Stevensweert 1873, overl. Thorn 29 maart 1905; tr. Stevensweert 30 sept. 1873 Maria Catharina Sophia Indemans, geb. Stevensweert 10 mei 1847, modiste 1873, overl. Valkenswaard 19 augustus 1899; dochter van Willem Indemans en Anna Piels.
2. Petrus Egidius Hubertus Meeuwissen, geb. Gronsveld 10 juni 1846.
3. Maria Katharina Hubertina Meuwissen, geb. Heerlerheide 4 jan. 1848, overl. Boskoop 10 jan. 1924; tr. Heythuysen 20 april 1874 Alphons Louis Eduard Sassen, geb. Sittard 31 mei 1847, rijks-telegraafkantorhouder te Venray 1874, overl. Heythuysen 12 jan. 1921, zoon van Jan Hendrik Sassen, rijksontvanger, en Antoinetta Wilhelmina Johanna Sassen.
4. Maria Gertrudis Meuwissen, geb. Grevenbicht 16 okt. 1849, overl. aldaar 17 okt. 1849.

Met dank aan de heren J.H. Hanssen en A.S.M. Patelski wier suggesties leidden tot een belangrijke aanvulling op de genealogische gegevens in dit artikel.

Noten:

- 1 Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL), Schepenbank Nieuwstadt (SN) 01.019, inv.nr. 31.
- 2 Ibidem, inv.nr. 42.
- 3 Een kopie is in het bezit van de Heemkundevereniging Nieuwstadt.
- 4 RHCL, SN inv.nr. 236.
- 5 Ibidem, inv.nr. 55.
- 6 L. Augustus, Vervolgingsbeleid en procesvoering tegen de Bokkerijders. Het ontstaan van een waandenkbeeld, PSHAL, 1991 p 69 - 153.
- 7 RHCL, Hof van Gelder 01.013, inv.nr. 453, proces nr. 1063.
- 8 A. Blok, De Bokkerijders, Roversbenden en Geheime Genootschappen in de Landen van Overmaas (1730-1774), 273.
- 9 RHCL, SN inv.nr. 38.
- 10 RHCL, SN inv. nr. 32.
- 11 J.H. Strijkers, Familiekroniek van de Bergse tak Strijkers, 1976, 28.
- 12 C. en T. Van den Hombergh, Geschiedenis van de familie van den Hombergh 1540-2007, z.pl., 2007, 170; A. Nefkens-Geraedts, J. Geraedts, De geschiedenis van de Familie van den Hombergh uit Velden "de blauwe tak", Van 1540 tot 2008, Roggel 2008, 206.

ANTONIA VELDHUIS

”Drie poosen geluyd”,

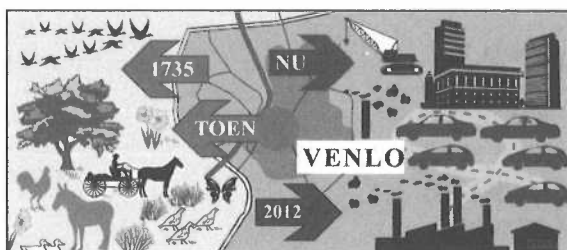
Jean Baptiste Somers, begraven te Venlo in 1764

Erg veel blik, een brede asfalt snelweg, grote containers, loodsen, enorme kassencomplexen, verkeerslichten en -borden en hoge gebouwen. Dat was de omgeving van Venlo toen ik die plaats onlangs passeerde en over de Maas reed. Met het raampje een beetje open hoorde ik slechts geraas van voorbijvliegende auto's en rook alleen uitlaatgassen. Mijn voorouders, de hoofdpersonen van dit artikel, hadden een heel ander zicht op het landschap toen ze er in de achttiende eeuw woonden. Ze zullen de Maas hebben gezien en misschien het stukje bos dat ik tegenkwam met groene weilanden, korenvelden, koeien, moestuinen en boomgaarden met appelbomen. Zij hoorden het ruizen van de wind, de vogels fluiten en mogelijk het ratelen van een voorbijrijdende koets of kar. Zij roken frisse lucht. Ongetwijfeld zal de stad zelf iets minder welriekend en romantisch zijn geweest. Tot op dit moment lag dit echtpaar Somers-le Noble (mijn kwartiernummers 498 en 499) en hun gezin in de 'kast'. Verder uitzoeken was, na bezoeken in de vakantie aan de archieven in Venlo, Den Haag en Maastricht, erbij gebleven. Vanwege de afstand en ook omdat een paar van de gemaakte kopieën in het Frans waren opgesteld. Dit tijdschrift (LTG) leek me een aardig medium om dit gezin in de publiciteit te brengen. Mogelijk kunnen lezers nog wat losse eindjes aanvullen en misschien levert het zelfs nog enige voorouders op.

Woonplaatsen en beroep

Ik traceer het echtpaar *Jean Baptiste Somers* en *Marie Rosali* voor het eerst in Den Haag. Ze zijn dan, neem ik aan, al getrouwd en laten er enige kinderen dopen. Van - in ieder geval - 1724 tot 1730 wonen ze daar. Daarna is Maastricht hun woonplaats. Op 27 augustus 1734 vertrekken ze (als lidmaten van de Waalse Kerk) daar en gaan naar Venlo. In de uitschrijving staat Jean Baptiste Somers met Marie Roselle geboren le Noble en (een) Rose Isabelle Joseph Somers en Philippe Charles Somers. De echtelieden worden daar ingeschreven op 14 september. Daar blijven ze tot hun overlijden: Marie Rosalie overlijdt er na 13 jaar, Jean Baptiste woont er 30 jaar.

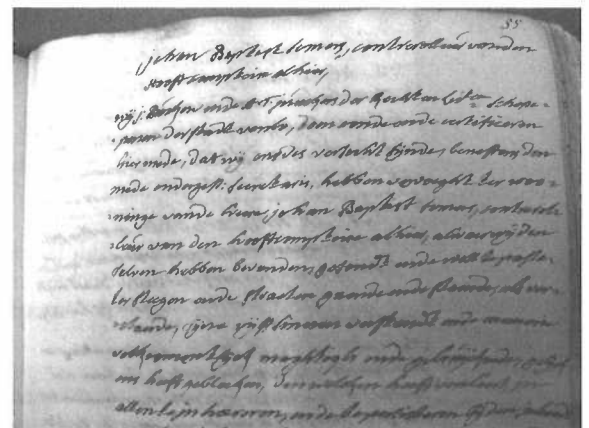
Jean Baptiste Somers is commies, ontvanger en controleur van het 'hoofdcomptoir'. Volgens het

beroepenboekje *Van aakschipper tot zwikker* van Carl Denig uit 2004 is commies een ambtenaar. Een ontvanger is een ambtenaar aan wie het beheer van inkomsten (en uitgaven ?) is opgedragen. Dit kan zijn bij de belasting, accijns, registratie of konvooien. Comptoir is het Franse woord voor (toon)bank. Waarschijnlijk dus een belastingman, die naar diverse plaatsen werd uitgezonden. Er zullen ongetwijfeld benoemingen zijn geweest.

De testamenten

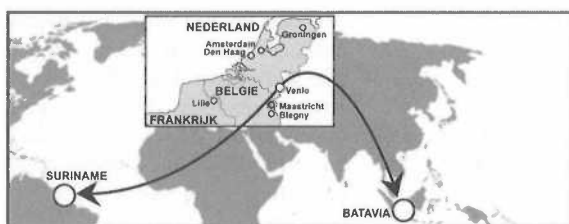
Op 13 oktober 1755 overhandigt 'contrerolleur van den hoofdcomptoir alhier' Johan Baptista Somers een eigenhandig geschreven en ondertekent testament met bovendien opgedrukt 'sijn gewonelijk cachet, waarmede het ingesloten couvert oock is toegecachetteert' aan de schepenen van Venlo¹.

Testament van Johan Baptiste Somers.

Dit diende te worden geopend na zijn dood. De inhoud hiervan blijft onbekend. Op 24 februari 1761² laat hij een nieuw testament opmaken. Hierin verklaart Johan alle oude documenten, en met name dat van 1755, ongeldig. Hij is 'gesont ende wel te passe ter steegen ende straeten gaende en staende' en verder 'sijn vijff sinne verstandt ende memorie volkomentlijck machtigh ende gebruyckende, gelijk ons heeft gebliecken'. Hierin worden de erfgenamen genoemd: de vier zoons 'Philip Charle, Jacque Francois, Nicolas Joseph en Hendrick Alexander' en de dochters 'Johanna Theresia en Elisabeth Susanne'.

Omdat Jean de zonen financieel heeft gesteund bij het krijgen van hun banen en dochter Johanna tijdens haar huwelijk met Johan Keun 3.000 gulden kreeg om schulden af te lossen wordt als universeel erfgename dochter Elisabeth Susanna benoemd van zijn roerende goederen. Die bleef na het overlijden van de moeder in 1747 in huis om voor haar vader te zorgen. Ze heeft

hem altijd bijgestaan in zijn huishouden en met liefde opgepast in ziekte en ouderdom. Op 24 november 1762³ verklaart Johan dat hij erfgenaam is van zijn onlangs in Batavia overleden zoon Jacobus Franciscus, aangezien deze hem bij testament tot universeel erfgenaam had benoemd. De helft van deze erfenis schenkt hij aan zijn kinderen 'Philip Charle, Nicolaes Joseph, Hendrick Alexander en Johanna Theresia Somers' getrouwd met 'Johan Kuen', ieder voor een vierde deel, en de andere helft legateert hij aan zijn dochter 'Elisabeth Susanna Somers'. Mocht een van de kinderen het met deze verdeling oneens zijn, dan vervalt dat deel aan de dienstmeid, die op dat moment bij hem in dienst is. Als executeurs-testamentairs benoemt hij medicus-doctor J.A. Daumerie, heer te Vlierden, en J.H. Poel, ontvanger van de konvooien en licenten te Venlo.

Op 14 juli 1753⁴ hadden luitenant Nicolaas Joseph Somers en zijn zus juffrouw Elisabeth Susanna Somers elkaar tot universeel erfgenaam benoemd. Op 9 januari 1759⁵ herroept Elisabeth dit testament en bepaalt ze dat haar vader na haar dood al haar bezittingen zal erven. Elisabeth testeert op 25 januari 1793 weer, met een codicil op 5 februari 1793.

25 januari 1793: T.o.v. de schepenen van Venlo en getuigen en ten huize van Cornelis van Kooten maakt de meerderjarige ongehuwde juffr. Elisabeth Susanna Somers, gezond, haar testament. Zij herroept al haar eerder gemaakte beschikkingen. Zij legateert aan Clara Distelhof, huisvrouw van voorn. Cornelis van Kooten: de zilveren beugeltas, twee ledikanten, twee 'pluyme bedden, pulvenkussens ende deekens', een kabinet en alle kasten, stoelen en tafels, theekistje, alle koper, tin en ijzergoed, met inbegrip van de kachel, verder alle witte porseleinen borden, 12 theekopjes, spoelkommen, trekpotten en melkkannen staande op het kastje aan de deur van de kamer van de testatrice. Al haar kleren, linnen en wol, het uitstaande geld, het contant geld dat na haar dood bij haar gevonden zal worden en verder alles waarover zij niet heeft beschikt, geeft zij aan haar universeel erfgenaam, haar neef Jan Peter Keun, zoon van Jan Anthoon Keun⁶.

5 februari 1793: Ten huize van Cornelis van Kooten maakt de meerderjarige ongehuwde juffr. Elisabeth Susanna Somers, gezond zijnde, een codicil, waarin ze verklaart dat haar hier in het land wonende vrienden genoeg genoten hebben en dat ze daarom haar neef Jan Peter Keun, thans in Suriname, zoon van haar neef Jan Anthoon Keun, in haar testament d.d. 25 januari laatstleden benoemd had tot universeel erfgenaam. Dit bekrachtigt zij bij deze. Ook bekrachtigt zij alle andere eigenhandig geschreven briefjes, die bij haar gevonden

zullen worden. Tot executeurs-testamentair benoemt zij Cornelis van Kooten en Bartholomeus Konings met uitsluiting van alle weeskamers⁷.

Familie

De familie is van beide kanten nog onbekend. Wel zijn er bij diverse gebeurtenissen mensen aanwezig met dezelfde achternaam. Met name bij een gelegenheid als een doop mag men aannemen dat deze tot de familie behoren.

Zo zijn van de kant van Jean Baptiste Somers de doopgetuigen: Isabella Joseph Somers (1725), Marie Philippin Julie Somers (1729) en Henriette Somers (1732, ook zij vertrekt op 27 augustus 1734 naar Venlo).

Van de kant van Marie Rosalie le Noble zijn doopgetuigen: Jean Ticher en Françoise Theresia de Heider (1727), Susanne Pluchon (1724), Pierre Guerin, Louyse le Boussiere, Marie Delhaas (1732), Jean Neaulme en Marianne Gibert (beide in 1728 - ze zijn getrouwd in Den Haag op 22 september 1726, zij is van Parijs, hij overleed 's-Gravenhage 9 jan. 1780, oud 86 jaar). In Den Haag is een zekere Louis le Noble op 5 december 1721 begraven.

De Sint Joriskapel in Venlo.

Fragmentgenealogie Somers

Jean Baptiste Somers, geb. circa 1690 (geschat), commies 1727, controleur van het Hoofdcomptoir te Venlo 1753-1764 en ontvanger van 's Lands Middelen te Venlo 1753-1759, begr. aldaar (Protestantse Gasthuiskerk) 7 jan. 1764⁸ (bij zijn begraven is '3 poosen geluyd'), tr. mogelijk Rijssel, Fr. rond 1719 **Marie Rosalie le Noble**, begr. Venlo (in de Protestantse kerk, als 'Mevrouw Somers') 8 sept. 1747.

* Op 13 augustus 1747, een paar weken voor haar overlijden, is ze nog getuige bij de doop van kleinzoon Jan Anthonius Keun in Venlo.

Uit dit huwelijk (volgorde is onzeker):

1. Jacques Francois Somers, geb. voor 1720, sergeant, luitenant, onderkoopman bij de VOC, overl. Batavia 6 maart 1762 als Jacobus Franciscus Somers.

* Op de website over de VOC kwam ik zijn naam tegen (www.vocopvarenden.nationaalarchief.nl). Hij is als sergeant voor de kamer Rotterdam uitgevaren op 31 okt. 1739 (DAS nr. 3170 inv.nr. 14190) op het schip 'Huis te Spijk' met bestemming Batavia. Het schip is 650 ton, schipper is Willem de Wijs van Rotterdam. Ze voeren via Kaap de Goede Hoop. Verder staat hier: Einde dienstverband bij de VOC door overlijden 6 maart 1762 in Azië.

Gegevens van Jacobus Franciscus Somers uit Venlo

Datum indiensttreding:	31-10-1739	Datum uit dienst:	06-03-1762
Functie bij indiensttreding:	Sergeant	Reden uit dienst:	Overleden
Uitgevaren met het schip:	Huis te Spijk	Waar uit dienst:	Azië
Maandbrief:	Nee	Schuldbrief:	Ja

In Batavia vinden we Jacques (ook Jacobus) terug in de *Generale missiven van Gouverneurs-Generaal en Raden* aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie op de internetsite www.historici.nl: Op 31 dec. 1744 wordt Jacobus François Somers met meerdere personen genoemd i.v.m. misrekening van hun soldijrekeningen, op 31 dec. 1754 wordt hij, luitenant, samen met de assistenten Van Lutsouw en mr. Nicloas Jan Dallen, tot 'onderkooplyuden' benoemd.
* Op 31 sept. 1757 lezen we in dezelfde missieven dat onderkoopman Jacobus François Somers en de burger Cornelis Ruijsch tot commissaris van het *College van Commissarissen van Huwelijkse en Kleine Rechtzaken* zijn benoemd en 31 december 1760 wordt hij genoemd als executeur-testamentair⁹.

* Op 6 maart 1762 stelt notaris Andries Jan Zallé in Batavia een testament op ten huize van Jacobus Fransiscus Somers aan de Tijgersgragt te Batavia. Jacobus is onderkoopman in dienst van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Hij is ziek, maar met 'volkomen verstand'. Een legaat van vijftig rijksdaalders gaat naar de slavinne Soptua, anders genoemd Jacoba. Als enige erfgenaam

benoemt hij zijn vader Jan Baptist Somers, ontvanger en contraroleur van de generaliteit der stad Rotterdam. Die zal na zijn dood alle roerende en onroerende goederen ontvangen, niets uitgezonderd. Als executeur van het testament stelt hij de heer Adriaan Jubbels, opperkoopman en de edele Johannes Hollebeek, onderkoopman aan, beide in dienst bij de VOC. Het testament is opgemaakt in bijwezen van de getuigen de klerken Moses Domingosz en Abraham Samuelsz¹⁰.

2. Philip Charles (Philip Carel) Somers, geb. voor 1720, afkomstig uit Rijssel (1739), plantage-eigenaar in Suriname, overl. Wijk bij Duurstede 26 sept. 1782¹¹ (begr. in de kerk aldaar), tr. 1e Venlo (Ned. Ger.) 25 okt. 1739 (get. baron en freule Van Sonsveld) Maria Eleonora Kop, afkomstig van Kleef, overl. Paramaribo 21 mei 1758¹², tr. 2e N.N. (mogelijk S.J. Hertzberg).

In 1770 is de Plantage "DES TOMBESBURG" (Nieuwe Accaribo) een Sulker Plantage Met een oppervlakte van 1800 akkers / een watermolen en 188 slaven.

Waarde f 337.651,-

(ARA Not inv No 232 fol 29 /N.A. Den Haag)

Eigenaar is:

PHILIP CAREL SOOMERS (overl: 1773 te Amsterdam)

Directeur v/d plantage is: Martinus Von Fetter.

* Philip Charles Somers vertrekt¹³ op 26 sept. 1745 met echtgenote en twee zoons vanuit Amsterdam naar Suriname. Daar sticht hij, in 1754, plantage *Somersorg*. Een koffie- en katoenplantage aan de Tapoeripa kreek. In 1770 wordt hij eigenaar van *Des Tombesburg*, een suikerplantage met 1800 akkers, een watermolen en 188 slaven. De zonen Jan Carel en Frederik Willem nemen in 1767 *Somersorg* over, in 1773 worden ze eigenaars van *Des Tombesburg*, ze verkopen hem aan Het Fonds Negociatie. Jan Carel kocht in mei 1771 bovendien plantage *De Hoop*. Jan maakt (in ieder geval) in 1761, 1763, 1770 en 1772 de reis naar Nederland. Frederik wordt nog in 1793 "casteyleyn en assistent" genoemd. De familie komt in enige tientallen aktes voor in het archief van de Firma Coopstad & Rochussen (Hudig) op het Gemeente Archief in Rotterdam.

Uit dit huwelijk:

- a. Jan Carel Somers, geb. tussen 1739 en 1744, plantage-eigenaar Suriname, overl. aan boord van het schip *De Hoop* 10 dec. 1772 (zeemansgraf), tr. Paramaribo 2 nov. 1763 Josina Agneta van Varick¹⁴, geb. Paramaribo 1745/1746, begr. aldaar (Nieuwe Oranjebuurt) 16 okt. 1780; zij hertr. Paramaribo 15 nov. 1776 Unico Wilkens uit Bellingwolde.
Uit dit huwelijk:
 - 1) Maria Josina Wouterina Somers, ged. Amsterdam (Noorderkerk) 28 aug. 1771, overl. Paramaribo 19 juli 1777.
 - b. Frederick Willem Somers, ged. Venlo 20 aug. 1744, plantage-eigenaar in Suriname, "assistent en casteyleyn" 1793.
3. Jean Louis Somers, (doop niet gevonden in Venlo en Maastricht), overl. vóór 13 okt. 1755.
 4. Nicolas Joseph Somers, geb. ca. 1733 (geschat), luitenant t.d.v. de Verenigde Nederlanden 1753, 1758, 1761 en gepensioneerd luitenant 1794, overl.

Maastricht 1 aug. 1794, begr. Maastricht (Waalse Kerk) 3 aug. 1794; tr. Venlo 16 juli 1758 Marie Elisabeth Charlot, afkomstig uit Blegny (België, 25 km ten zuiden van Maastricht), grondeigenaresse te Troisfontaine gem. Trembleur (1818), overl. na 26 nov. 1818, dochter van N. Charlot en Maria Agnes Parent.

* 21 april 1786: In Maastricht met attestatie van Blegny met 'son epouse Marie Elisabeth nee Charlot'. Eronder staat: 'Agnes Marie, Rosalie Elisabeth, Marie Josephine et Nicolas Joseph'.

Uit dit huwelijk:

- a. Maria Agnes Somers, geb. Blegny ca. 1759, rentenierster, overl. Maastricht (Bredestr. 801) 27 nov. 1837¹⁵.
 - b. Dochter Somers; tr. Jean Daniel Schrijvers, geb. circa 1773, notaris te Dalhem 1818.
 - c. Jean Baptiste Denis Somers, geb. ca. 1766, in 1785 in regiment L'Esperance du Pont, compagnie Du Bois, in 1794 in regiment W.G. Frederick van Oranje-Nassau, 5e bataillon, compagnie J.C. Paravincini de Capelli¹⁶, in 1818 gepensioneerd kapitein wonende te Trembleur.
 - d. Nicolas Joseph Somers, geb. Blegny 18 dec. 1768, aldaar (Waalse Kerk) 25 dec. 1768 (get. zijn vader Nicolas Joseph Somers en zijn moeder Marie Elisabeth Charlot, die wordt vervangen door de grootmoeder van moederszijde Marie Agnes Guijot geb. Parent), kapitein in een bataljon "pontonniers mineurs et sappeurs" in Nederlandse dienst in garnizoen te Charleroi 1818, wonende te Trembleur, gepensioneerd majoor titulair 1853, overl. Maastricht (Bredestr. nr. 2712) 8 maart 1853, tr. Eijsden 26 nov. 1818 Louise Anne Pitronel Borel, ged. Eijsden (prot.) 12 aug. 1795, rentenierster aldaar, overl. Maastricht (Bredestr. nr. 2712); dochter van Abraham Samuel Borel, predikant van de Waalse Gereformeerde Kerk te Eijsden en Dalhem,¹⁷ en Jeanne Marie Christine Franck.
5. Elisabeth Susanna Somers, geb. 's-Gravenhage ca. 1725, ongehuwd, overl. Venlo (Grote Kerkstraat ten huize van de weduwe Corneille van Cooten) 7 maart 1812 (volgens haar overlijdensakte zou ze 73 jaar zijn; dit kan niet kloppen, omdat ze al in 1753 een testament laat maken).
* Elisabeth laat op 24 februari 1761 in Venlo een testament maken voor de schepenbank. Ze vertrekt (lidmaten Venlo) in 1782 naar Blegny en keert terug in Venlo op 13 april 1784. In 1773 heeft Elisabeth een conflict met Judocus Justus Verouden¹⁸.
 6. Henry Alexander (Hendrik Alexander), waarschijnlijk ged. 's-Gravenhage 6 mei 1725 (als Alexandre Henry) Somers, hervormd lidmaat te Venlo 23 maart 1750, luitenant, overl. na 24 nov. 1762.
 7. Jeanne Therese (Johanna Theresia) Somers, ged. 's-Gravenhage (Waalse Kerk) 30 jan 1727, begr. Groningen (Ijklaken gehaald NK) 11 nov. 1781; ondertr. Groningen 27 aug. 1746, tr. Venlo 26 sept. 1746 (in 1760 gescheiden van tafel en bed)¹⁹ Jan Keun, ged. Groningen 12 juni 1725, luitenant en kapitein in de legers van majoor B. Lewe en O. Lewe, overl. tussen 21 maart 1770 en 11 mei

1774, zoon van Anthony Kuen en Catharina Elisabeth Carolinus.

* In het testament van haar vader is in 1763 sprake van de door hem betaalde schulden. Die zijn er veel geweest. Diverse keren komen we Jan Kuen tegen die regelingen probeert te treffen voor het aflossen ervan. In een van de verzoeken staat dat hij (1759) is 'beswaart met het onderhoud van een sterke familie'. Hij wil eerst de schulden van Grave wegwerken, 172 gulden²⁰. Op 6 mei 1760 dient Jan weer een verzoek in, genoemd worden de schuldeisers, waaronder 'den bakker uit Niftrik' (valt onder Wijchen bij Nijmegen).

* Op 23 juni 1762 verzoekt mevr. Johanna Theresia Somers, het kadetssalaris te ontvangen van haar beide zoons. Haar echtgenoot heeft dit zonder haar medeweten met hun kapitein vereffent. Ze wil het traktement en serviesgeld en monstering hebben. Geaccordeerd²¹.

Uit dit huwelijk:

- a. Jan Anthonius Keun, geb. en ged. Venlo 13 aug. 1747 (get. Wouter Kuen, Rosalie le Noble), vaandrig (1769), overl. Paramaribo na 1794, tr. Magteld Johanna Berkhoff, geb. Paramaribo 21 febr. 1760, overl. aldaar 15 jan. 1792, dochter van Pieter Berkhoff en Agneta Louisa Pietersen.
* De in dit artikel genoemde digitale toegangen op bronnen over Suriname leverden voor Jan Anthony Keun de volgende beroepen op: vaandrig (1769), sous luitenant (1774, 1775), kapitein (1777), kapitein commandant (1781, 1783), ontslagaanvraag uit het leger (1783), boekhouder militair hospitaal (1783-1788), ontvanger modicque lasten (1789-1794), kerkmeester (1795) en administrateur plantages *Jagtlust* en *Nieuwe grond*.
* Hun zoon Jan Peter Keun is identiek aan de in 1793 in het testament van Elisabeth Susanna Somers genoemde erfgenaam.
- b. Elisabeth Theresia Keun, ged. Harlingen (Grote Kerk) 26 mei 1749.
- c. Petrus Hermannus Keun, ged. Zaltbommel 23 april 1752, cadet, tr. Paramaribo (o.) 9 april 1784 Johanna Charlotte Sieffart.
- d. Ester Keun, ged. Veendam 4 aug. 1753, jong overl.
- e. Ester Rosalia Keun, ged. Sappemeer 4 aug. 1754, jong overl.
- f. Margrieta Hendrika Keun, ged. Grave 25 juli 1756, mogelijk overl. aldaar 18 aug. 1756.
- g. Martijnis Kornelis Jacobus Keun, ged. Grave 8 febr. 1758 (get. Cornelia Jacoba baronesse van Inn- en Kniphuizen).
- h. Wolterus Johannes Keun, geb. Grave 29 april. 1759, commandeur ter zee, gemeentebode, overl. Nieuwe Pekela 17 nov. 1830, tr. Groningen 8 sept. 1785 Allegonda Lijphart, ged. Uithuizen 4 aug. 1765, overl. Nieuwe Pekela 28 nov. 1834.
8. Jean Francois Somers, ged. 's-Gravenhage 21 maart 1728, overl. vóór 1761.
9. Catherine Jullie Somers, geb. Rijsel, Fr., ged. 's-Gravenhage 1 aug. 1729, overl. Maastricht 9 maart 1731, begr. aldaar 12 maart 1731.

10. Marie Dorothea Somers, ged. Maastricht (Waalse Kerk) 3 juli 1732, overl. Maastricht 8 juli 1723, begr. aldaar 9 juli 1732.

11. Dominique Joseph Somers, overl. Maastricht 6 sept. 1733, begr. aldaar 8 sept. 1733.

Via internet wist ik diverse gegevens en personen te vinden, met name uit het gezin van Nicolaas Joseph Somers. Dat er een huwelijksakte en huwelijksbijlagen van zoon Nicolaas in 1818 waren vond ik op www.genlias.nl en op www.wiewaswie.nl. De aktes zelf zag ik in via www.genver.nl en middels een site van de Mormonen (www.familysearch.org). Ze verfilmden een groot deel van de Burgerlijke Stand van Nederland en stellen die gratis via internet beschikbaar. Zoeken kunt u vergemakkelijken door de aktenummers te noteren. Ze leverden een nog onbekende broer en zwager. De overlijdensakte van Maria Agnes leverde twee neven op. Van de site www.gahetna.nl haalde ik veel doop-, trouw- en begraafgegevens van Suriname. Zo kon ik het gezin van Philip Daniel Somers aardig compleet krijgen. Ook over de neven Jan Anthony Keun en Petrus Keun (zonen van Jeanne Theresia Somers en Jan Keun), die hun oom achterna gingen, vond ik via die site veel gegevens. Zelfs het overlijden van onze hoofdpersoon Jean Baptiste Somers vond ik daar.

Op 11 april 1764 wordt dit genoemd. De tekst van het register: "1764-april 11 Debet Philip Carl Soomers - A doodgravers Emolum: voort bekendt: van de dood van Jean Baptista Somers f 9,-".

Ook het elders overlijden van Philip in Nederland en van Jan Carel op zee ("voor 't bekendmaken door Fredk: Somers van zijn overleijden aan boord van 't schip van Capn: Jonas Malmberg op de reyse herwaerds en over boord geset f 9,-") worden in Suriname genoemd. Wilhelmina Frederika Somers en Engel Somers, die soms met onze Somers worden genoemd, kon ik nog niet plaatsen.

Ondanks de zonnig aandoende naam van deze familie (Somers), tast ik voor wat betreft de oorsprong van deze familie nog in het duister. Gezien de Frans klinkende naam van de stammoeder, Le Noble, zouden ze afkomstig kunnen zijn uit Frankrijk of België. De Waalse dopen wijzen ook in die richting, evenals de in het Frans opgestelde aktes. Ik houd me aanbevolen! De doop-, trouw-, begraaf- en lidmatengegevens komen uit de registers van de Waalse kerk in genoemde plaatsen.

Voor meedenken, tips en gegevens gaat mijn dank uit naar Drs. Martin J.J. Bergevoet (Gemeentearchief Venlo), Cornelis Snijder uit Berg en Terblijt, Arno J. Coopmans uit Grave, Alex Stipriaan Luiscius en Jan H. Hanssen te Baarlo.

Noten

- 1 Gemeente Archief Venlo (GAV) Archief Stadsgericht Venlo (ASV), evac. nr. 2624.
- 2 Ibidem, evac.nr. 2626, fol. 46-47v.
- 3 Ibidem, fol. 55-55v.
- 4 Ibidem, evac.nr. 2624.
- 5 Ibidem, fol. 24v.-25v.
- 6 GAV, Stadsgericht Venlo, evac.nr. 2628.
- 7 Ibidem.
- 8 De Nederlandsche Leeuw (1914). Trouwboek geref. kerk van P.F.W. van Romondt, fol. 135-138 en 186-194. Idem 1915 Protestantsche doodregisters Venlo fol. 8-13, 49-55, 81-86, 141-148 en 180-185.
- 9 Via internet (www.cbg.nl) vond ik de vermelding dat er van Jacobus Franciscus Somers correspondentie naar en vanuit Nederland bewaard is gebleven en een testament, opgemaakt in Batavia. Deze Oost-Indische bronnen zijn in te zien op het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag.
- 10 Gevonden op www.cbg.nl, archiefnummer: VIBDNI016840.
- 11 Begraafdatum uit het begraafboek van Wijk bij Duurstede, in het begraafboek van Paramaribo staat dat Philip overleden is in Wijk bij Duurstede op 21 april 1782.
- 12 Gegevens over Suriname/Paramaribo komen van de site van het Nationaal Archief, zoeken via www.gahetna.nl onder Collectie/Indexen.
- 13 De internetsites die ik gebruikte zijn onder andere: voor de overtocht de site van John de Bye www.dewest-online.com/personal/debye/scheepsregisters/, eigenaren plantages vond ik op http://d-compu.dyndns.org/blokland/home_4.htm, een inventarisatie door H.W.G. Blokland-Visser. www.archieven.nl leverde - zoeken op Somers en Somersorg/Somerszorg - een tiental aktes op in het archief van de Firma Coopstad & Rochussen (Hudig) op het Gemeente Archief in Rotterdam, toeg. 68, inv.nrs. (onder andere) 284-329 en 767-768. *Bijdragen en Mededelingen van het Historisch Genootschap* deel 25, Johannes Müller, Amsterdam 1904 zorgde voor aanvullende info, onder meer over de ligging.
- 14 Info over Josina Agneta van Varick komt deels uit: R.J. van der Maal, R. de Neve, J.R. Smit, De voorouders van Annemarie Cecilia Gualthérie van Weezel, in: *De Nederlandsche Leeuw* 127 (2010) blz. 130 e.v.
- 15 Het overlijden van Maria Agnes wordt aangegeven door haar halve neef Henri Borel, 52 jaar, en haar aangetrouwde halve neef Jan Gustaaf Nierstrasz, 31 jaar, beide renteniers en wonende aldaar, dat van Nicolaas door de moederlijke achterneef Gustaaf Hendrik Karel Nierstrasz, 24 jaar, gemeente-ambtenaar aldaar.
- 16 Gevonden op de website www.gahetna.nl: De originelen zijn op het Nationaal Archief in Den Haag in te zien.
- 17 H. Boersma, Predikanten van de protestantse gemeente Eijsden 1633-1795 (1811), in: *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie* 40, 2012, 53.
- 18 Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Schepenbank Aarle-Rixtel, inv.nr. 34.8.
- 19 Groninger Archieven, Inventaris van de archieven der Staten van Stad en Lande, 1594-1798, toeg. 1, requestboek inv.nr. 442.
- 20 Ibidem, inv.nr. 441.
- 21 Ibidem, inv.nr. 442.

RIET PALMEN

Verre Verwanten, goede vrienden

Aanvullingen

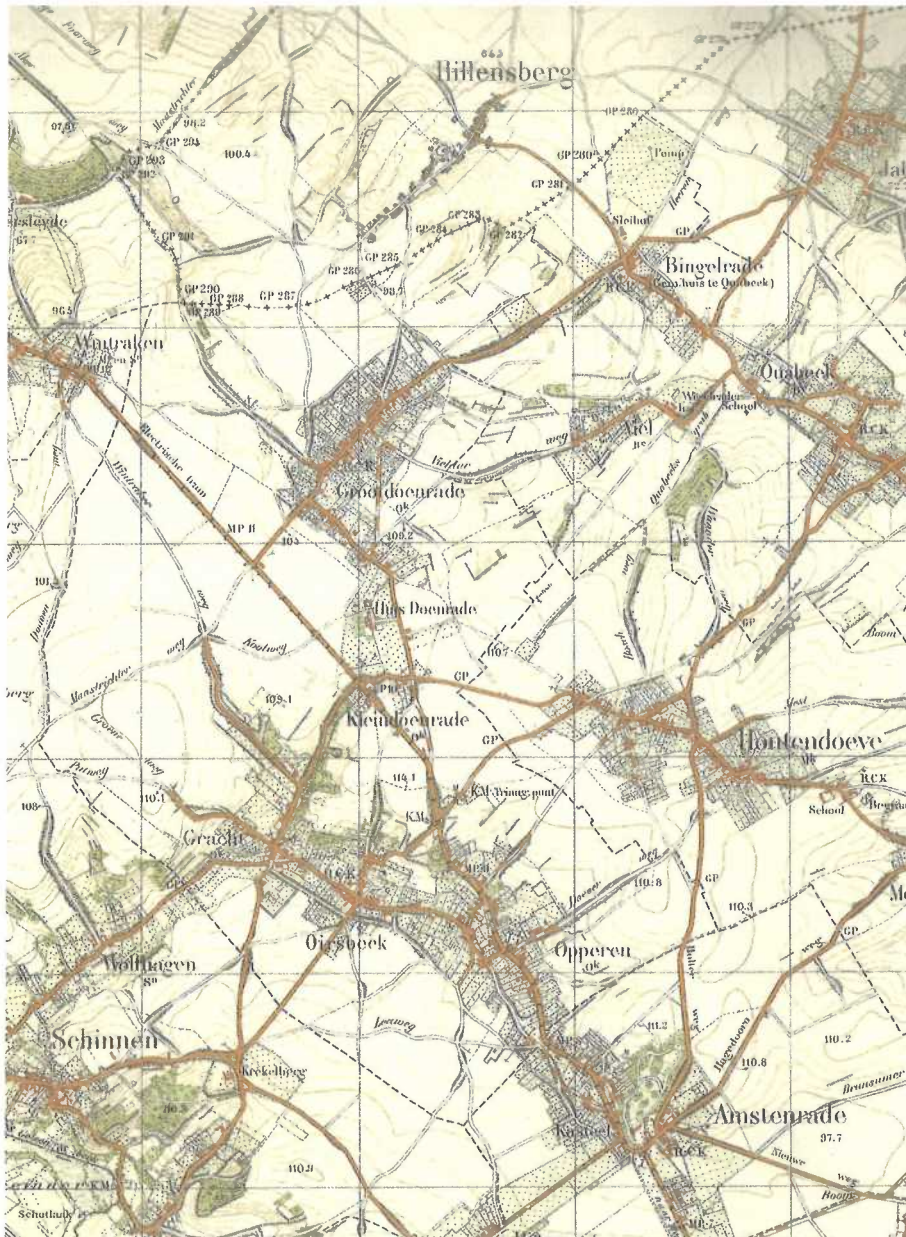
Kort na het verschijnen van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie nr. 2, juni 2012, jaargang 40, waarin ik de verwantschap tussen een vriendin en mijzelf had beschreven, kreeg ik een telefoontje van Wim Douven uit Oirsbeek met de behoedzame mededeling dat ik in het oudste gezin iemand was vergeten. Met schaamrood op de wangen moet ik bekennen dat hij gelijk heeft.

Dan denk je dat je alles zorgvuldig nagekeken en verzameld hebt en dan blijkt je een behoorlijke fout te hebben gemaakt.

Het was me weliswaar opgevallen dat tussen de twee eerste kinderen van het gezin Joannes Henricus

Daemen en Catherina Elisabeth Smeets een tijdspanne van bijna 4 jaar zit, maar ik had aangenomen dat hier waarschijnlijk sprake was van een of meerdere miskramen. Op zich een logische verklaring.

Maar, en dit had ik moeten weten, vanuit Doenrade werden in deze tijd en ook veel eerder heel vaak kinderen gedoopt in Hillensberg (Selfkant), Duitsland. En inderdaad, uit het huwelijk Daemen - Smeets werd op 27 april 1799 te Hillensberg gedoopt Maria Gertrudis Dohmen, dochter van Joannes Henricus Dohmen en Catherina Elisabeth Schmeets, beide uit Bingelrade met als doopgetuigen Arnoldus Jacobs en Anna Gertrudis Alers.

Kaart Doenrade-Hillensberg (bron: Historische Atlas Limburg, Deventer 1899).

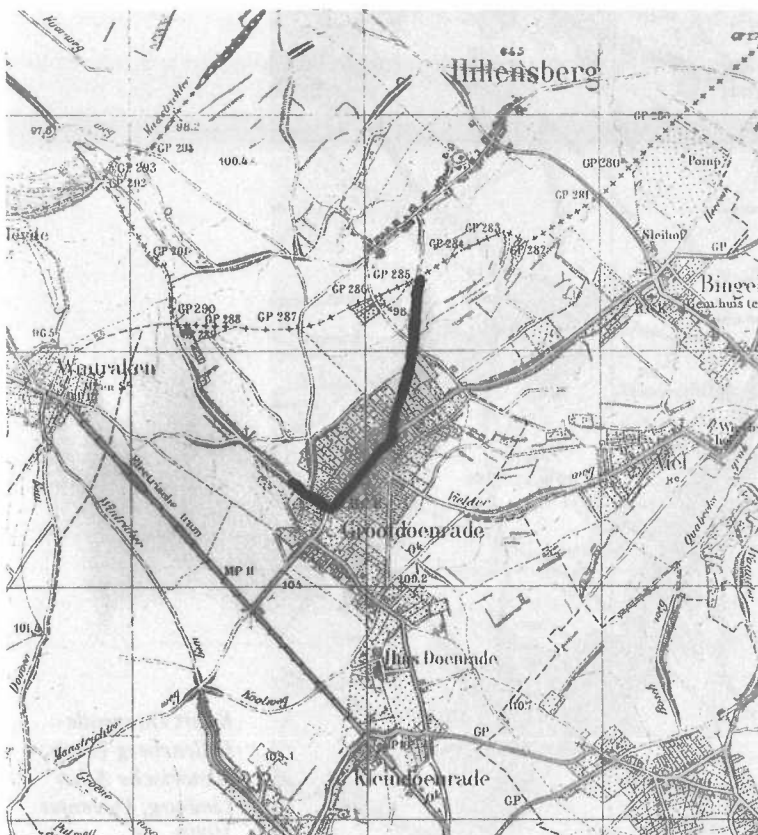
Deze Maria Gertrudis Dohmen overlijdt 2 april 1872 te Thorn. Zij huwt op 13 oktober 1834 te Thorn Jan Joseph Docteur, geboren 5 november 1797 te Flône (B), overleden aldaar op 13 februari 1884, zoon van Wilhelmus Docteur en Dorothea Rebos.

Overigens is dit een van de weinige keren dat in mijn familie de achternaam Daemen voorkomt als Dohmen. Vrijwel steeds was en is het Daemen, hoewel in het dialect de naam wel als Doame wordt uitgesproken.

Het schaamrood op mijn wangen werd niet zo zeer veroorzaakt door het feit dat ik iemand gemist had, maar veel meer omdat ik, terwijl ik de geschiedenis van de streek rondom Doenrade vrij goed ken, niet verder had gezocht maar een aanname had gedaan. Voor mij een goede les dat je in de genealogie alleen maar in het uiterste geval iets moet aannemen en er vooral aan moet denken dat je de geschiedenis van een dorp en een streek altijd moet bestuderen (en er dan vooral aan moet denken om deze kennis van de geschiedenis ook daadwerkelijk te gebruiken).

Dit was wel een goede reden om nog eens naar de kerkelijke registers van Hillensberg te kijken waarbij ik me realiseerde dat waarschijnlijk veel mensen verwanten uit de tijd van ca. 1620 tot kort na 1800 in de omgeving van Doenrade, Onderbanken, Oirsbeek, Amstenrade en Hoensbroek kwijt zijn en niet weten dat ze eens in Hillensberg moeten zoeken.

Links van de zwarte lijn het deel van Doenrade dat tot de parochie Hillensberg behoorde (bron: Historische Atlas Limburg, Deventer 1989).

Daarom geef ik hier graag in het kort een beschrijving van Doenrade en Hillensberg en de gezamenlijke geschiedenis van de beide dorpen in kerkelijk opzicht.

Staatkundig behoorde Doenrade tot het Land van Valkenburg terwijl Hillensberg viel onder het gebied van het land van Gulik. De indeling van de parochies was echter 'grensoverschrijdend'.

Tot de oprichting van het eerste bisdom Roermond in 1559 behoorde het hele gebied tot het bisdom Luik. Doenrade had geen eigen kerk en de bevolking moest dus voor dopen, huwelijken en begraven naar de naburige dorpen, Oirsbeek, Bingelrade, maar ook naar Hillensberg.

Vanaf 1617 zijn er in de kerkregisters van Hillensberg inschrijvingen van personen uit Doenrade te vinden. Uit de kerkvisitaties van 1652 blijkt dat de kerk van Hillensberg als patroon H. Michaël had. Er waren zo'n 150 communicanten die de Paasplicht vervulden, er was één ketter nl. Thysgen Driessen. Om de twee jaar kwam een van de kerkmeesters uit Doenrade.

Uit de kerkvisitatie van 1657 vernemen we dat een persoon uit Doenrade niet te communie is gegaan. Helaas wordt er geen naam genoemd, maar het is waarschijnlijk niet de ketter uit 1652 want daarvan wordt apart melding gemaakt.

In 1725 werd Doenrade bij de parochie Oirsbeek gevoegd maar een deel van het dorp bleef behoren tot de parochie Hillensberg.

Het is het gedeelte links van de Kerkstraat (de vroegere Dorpsstraat) tussen het begin van de Sittardergats (waar nu het Streektrefcentrum ligt) tot aan de Bekweg, de vroegere Mesweg of Mesgatz.

Dit deel van Doenrade werd pas in 1829 weer van de parochie Hillensberg losgemaakt en bij Oirsbeek gevoegd.

Dat een deel van Doenrade bij een Duitse gemeente behoorde was blijkbaar niet bekend bij de Nederlandse overheid want op 7 mei 1829 schrijft de Commissaris van het District Maastricht aan de gemeente Oirsbeek volgende brief:

De Heren Borgemeester en assessoren van Oirsbeek, Volgens berigt aan zijn Exellentie den Heere Staatsraad Gouverneur dezer Provincie gedaan zoude het gehucht Doenrath van uw gemeente deel makende met betrekking tot het geestelijke tot eene parochie in Pruischen behoren. Daar mij hier van niets bekendt is noodig ik Uw uit mij per omgaande bode opte geven of dit berigt aldien nauwkeurig is mij tenminste met de lage der zaake bekendt te makende.

De Kommissaris voornoemd

In de kerkregisters van Hillensberg zijn overigens niet alleen personen uit Doenrade te vinden. Ook huwelijken, dopen en begraven van mensen uit Oirsbeek, Amstenrade, Sittard, Broeksittard, Nieuwstadt, Hoensbroek en Eyselshoven kan men er aantreffen.

Het eerste huwelijk van iemand uit Doenrade is op 17 mei 1618 als Merken Nobers uit Donner trouwt met Lenart Lemmen.

De eerste doop van iemand van buiten Hillensberg is die van Goessen Goessen die op 21 maart 1619 wordt gedoopt als zoon van Ercken Goessen uit Donner,

doopgetuigen zijn Klaas Limpens en Grittgen Gielen. Het allereerste overlijden in het kerkregister is uitgerekend van iemand buiten Hillensberg:

Op 7 juni 1617 is begraven Geitgen Moullenbergh uit Jabeek, die in het huis van haar dochter Metgen te Hillensberg is overleden.

De eerste kerkregisters van Hillensberg omvatten de tijd van de Tachtigjarige Oorlog en geven op diverse plaatsen een beeld van de vaak chaotische en zorgelijke omstandigheden veroorzaakt door deze oorlog, door plunderende bendes en de pest. In 1623 en 1634 zijn vrijwel alle overledenen gestorven aan de pest. Op 25 januari 1630 staat opgetekend dat de soldaten met paarden en karren alles wat ze konden krijgen, tot aan het veevoeder toe, weghaalden uit Hillensberg. De pastoor is in dat jaar drie kinderen in Doenrade gaan dopen omdat het te gevaarlijk was om met een doopstoet naar Hillensberg te gaan.

Zo doopt hij op 10 maart 1630 *'in der behausung Gielens Prosten seligens ahn der Clausen in Donner'* Caterina Martins, dochter van Lisabeth Martins (zus van de pastoor). Doopgetuigen zijn Neelken uit Millen, huisvrouw van de overleden Jan Martins van Milen en Cristina Windtraecken.

Op 20 april 1634 is de begrafenisstoet van Cathernia Coenen overvallen door Hollandse soldaten die in Maastricht in garnizoen lagen en blijkbaar op strooptocht waren.

Zoals gezegd is het de tijd van de Tachtigjarige Oorlog. Nadat Frederik Hendrik tijdens de Maasveldtocht Venlo, Roermond, en Maastricht had veroverd kwam het hele gebied onder bestuur van de Republiek van de Verenigde Nederlanden. Het uitoefenen van het katholieke geloof werd bemoeilijkt door de retorsiemaatregelen. Deze represaillemaatregelen werden met het uitvaardigen van het Retorsieplakkaat in 1636 verscherpt. Veel geestelijken zagen zich genoodzaakt onder te duiken.

De pastoor van Hillensberg doopt dan niet alleen kinderen uit Doenrade maar ook uit diverse andere plaatsen in het Land van Valkenburg.

Bij de doop op 16 januari 1637 van N. Wilhelm, zoon van Then Lochermans, doopgetuigen Ercken von Bingelradt en Thijsken von Bingelradt staat verder vermeld: *auff Freytag in der Abend hatt Ercken von Bingelradt und sein Haußfraw mit seinem Sohn Tyßken zur Zeit deren außgewichenen Pastoren auß den Landt Falckenberg wegen der Retorsen ein Kind faemella in meiner Kirchen bracht und die christliche Taufe von dem begerett weil es wie Erckens Weibe bekendt die Jagetauff vor ihr empfangen; habe ich alle ander Ceremonien hirzu gehoret supplert und administret, Wilhelm genandt worden, die Modder Then Lochermans ext remea so den Vatter nit wollen bekendt geben, deßten Patt und Peteren Ercken mit seinem Weib benandt: und sich ansreiben lassen. diß alles habe ich auß den Mund und relatio gemeltens Erckens auffgezeichnett der bekendt vor mir wie die Mutter Then dieses Kind in seinen Hauß heimlich eingelegen.*

Wilhelm Martins, Pastor

En bij de doop op 20 februari 1637 van Jan Peters, zoon van Neys Peters uit Hout en Petth Waben uit Hout (doopgetuigen Hermen Waben en Aelet Peters staat geschreven: *'et hic sunt parochiani in Orsbeck in exilis pastoris a partis rogatus hunc pueram baptistam'*).

In de Franse Tijd konden of wilden veel priesters onder druk van de antikerkerlijke maatregelen in het departement Nedermaas niet werken en doken onder. In het departement Roer waren de maatregelen minder scherp. Hillensberg behoorde tot dit departement en de pastoor kon hier dus ongestoord zijn werk doen. De kerk van Oirsbeek bijvoorbeeld werd 1797 door de Fransen gesloten en bleef dat tot 1802. In die jaren worden in Hillensberg zo'n 70 kinderen uit Oirsbeek gedoopt. Verder uit Merkelbeek 17 dopelingen, uit Bingelrade 14, Amstenrade 8, Hoensbroek 24 en uit Brunssum 23. Ook worden er kinderen uit Wijnandsrade, Hulsberg en Heerlen gedoopt. In dezelfde periode werden ook 17 huwelijken gesloten tussen mensen van buiten Hillensberg. Overigens was Hillensberg niet de enige uitwijkplaats voor de inwoners van dit hele gebied. In Gangelt bijvoorbeeld worden in 1798 en 1799 zo'n 40 kinderen uit Schinveld gedoopt.

Opmerkelijk is trouwens dat veel inschrijvingen van Doenraadse dopelingen plaatsvinden in de wintermaanden. Wellicht dat dit te maken had met het feit dat de afstand Doenrade-Hillensberg korter is dan de afstand Doenrade-Oirsbeek.

Helaas zijn ook de kerkregisters van Hillensberg niet compleet. Van de jaren tussen 1643 en 1726 zijn de dopen verloren gegaan, van de huwelijken in de periode tussen 1639 en 1688 en de begraafboeken ontbreken in de periode tussen 1642 en 1726. Enige hulp kan voor deze jaren geboden worden door het handschrift van pastoor J. Baumgarten die in het midden van de 19^e eeuw een gezinsklapper heeft gemaakt: *'Catalogus parochianorum meorum in Hillensberg'* waarin ook verwante families uit Munstergeleen en Oirsbeek zijn opgenomen. Opgemerkt moet worden dat pastoor Baumgarten soms verkeerde familieverbanden heeft gelegd. De registers van Hillensberg en ook de familieklapper van pastoor Baumgarten zijn in te zien in het Euregionaal Historisch Centrum te Sittard.

Geraadpleegde bronnen:

- P.J.H. Ubachs, Handboek voor de geschiedenis van Limburg, Hilversum 2005.
- Wim Douven, Genealogie van de familie Beugels stammende uit Amstenrade-Oirsbeek, Oirsbeek 2004.
- A.M.P.P. Janssen, Visitationen des Landdekanates Susteren im 17. Jahrhundert, Geilenkirchen 1988.
- DTB-boeken van de parochie Hillensberg, geraadpleegd in het Euregionaal Centrum te Sittard.

V.W. BREURKES

Zijn Dautzenberg en Hamers, beiden uit 'de Hotskoel', verwant?

Of, wat vertellen o.a. een aantal akten uit 1644

Decennia lang wordt er al genealogisch onderzoek gedaan naar de namen Dautzenberg en Hamers. Er zijn zelfs boeken geschreven over het geslacht Dautzenberg en het geslacht Hamers. Maar nooit zijn beide families met elkaar in verband gebracht en zeker niet in relatie tot bovenstaande vraag.

Zoals gezegd, is er al heel veel geschreven over het geslacht Dautzenberg en het geslacht Hamers¹. Wie op internet de Nederlandse Familiebanc erop nakijkt, zal zien, dat in 2007 in Nederland de naam Hamers (Haemers/Hammers) en de naam Dautzenberg/Doutzenberg de grootste relatieve dichtheid kent in Kerkrade en omgeving². Dit kan een indicatie zijn, dat beider voorouderparen hun oorsprong hebben in dit gebied. Dat was echter nog geen aanleiding tot het schrijven van een artikel. Daar was een reeks van aanleidingen voor nodig, die allemaal los stonden van het initiële onderzoek³. Een reeks die begon in 1994 met een artikel in het HB⁴. Maar het onderzoek kwam pas echt op gang door de vondst in verschillende bronnen van een Dautzenberg in 'de Hotskoel' en een Hamers alias Dautzenberg, beiden vermeld in hetzelfde jaar 1644⁵. En zeker toen in het doopregister van Sint Pieter in 1652 de inschrijving van een Peter 'in ghen Hodtscuile' werd gevonden. Dit was zo belangrijk, omdat deze Peter in een notariële akte uit 1644 van notaris Gouthoven uit Maastricht vermeld stond als Peter Hamers. Daarmee ontstond de vraag, wat is dan die relatie tussen een Dautzenberg uit de Hotskoel, een Hamers 'in ghen Hodtscuile' en een Hamers alias Dautzenberg? Zijn deze Dautzenberg en deze Hamers mogelijk aan elkaar verwant?

*Kaart van Kerkrade (Bron: Atlas 1868).
'Holzbroek' net onder Eygelshoven is de Hotskoel.*

Gedeelte uit de Tranchot-kaart nr. 76 van 1805. Duidelijk is te zien, Holzkoel, onder de grens met Eygelshoven.

Wat is de herkomst van de naam Dautzenberg en de relatie met 'Holtzkoel'?

Wat betreft de relatie tussen de familie Dautzenberg en de Hotskoel bestaat volgens de schrijvers Dautzenberg&Hoen van het boek *500 Jahre Dautzenberg* geen onduidelijkheid. In hoofdstuk 6.1 melden zij, dat Wilhelm Dautzenberg (±1525-voor1600) waarschijnlijk van het goed de 'Holtzkoel' kwam, omdat deze toevoeging 'Holtzkoel' veel bij de naam Wilhelm voorkomt. De schrijvers vervolgen, zonder enige bronvermelding, dat de naam Dautzenberg is afgeleid van een 'Hof T(r)otzenberg in der Nähe von Aachen', dat mogelijk ooit heeft bestaan. Volgens Dautzenberg&Hoen is de naam Dautzenberg niet afgeleid van 'Doutzenberger Heide (jetzt Pannesheide bei Herzogenrath)', maar juist andersom. Als reden geven zij, dat de "Pannesheide wurde früher nach einem Siedler Dautzenberg 'Doutzenbergheide' genannt", waarbij wordt verwezen naar het boek van Günter Breuer⁶. Hoe deze conclusie tot stand is gekomen, staat echter in geen van beide boeken beschreven. En als men zich realiseert, dat Franz Sistemich eens schreef '...dass die Ortschaft (Pannesheide) oder wenigstens ein Teil davon viel früher (voor de zeventiende eeuw) noch den Namen Kak geführt hat.', lijkt de herkomst van de naam Dautzenberg niet verklaard⁷. Een verwijzing naar een bron uit 1145, waarbij sprake is '...dass der Name hergeleitet ist von dem Dusenber, der bei Maastricht liegt.', wordt echter door de beide schrijvers eveneens afgewezen⁸.

De verwijzing naar een bron uit 1145 moet 1146 zijn en betreft een oorkonde uit dat jaar, die ondertekend is door de Roomse Koning Koenraad III. In deze oorkonde wordt tweemaal de 'Dulceberg' vermeld. In noot 55 zijn nadere details te vinden omtrent de mogelijke ligging van deze berg en de oorkonde zelf. Daarnaast is er een Laathof Dutzenhof bekend, gelegen onder Oost. Volgens Janssen de Limpens zou dit Laathof zijn naam te danken hebben aan Peter Duytsche van Eysden, poorter van (Maas)Tricht rond 1423⁹.

We laten deze uitleg maar verder voor wat het is, zodat we ons kunnen richten op hoe het nu zit met de (Wilhelm) Dautzenberg, de toevoegingen 'Holtzkoel' en de eventuele verwantschap met Hamers. Waarbij wel dient te worden opgemerkt, dat het allemaal veel eenvoudiger zou zijn geweest, als er een akte had bestaan, waarin de relatie tussen Dautzenberg, Hamers en de Hotskoel expliciet staat vermeld. Een dergelijke akte is tot op heden nog niet gevonden. Daarom zal hieronder een beeld van deze verwantschap worden opgebouwd aan de hand van aanwijzingen, zoals zijn te vinden in de verschillende bronnen. Een deel van de aanwijzingen wijst vanuit Dautzenberg naar Hamers en een ander deel omgekeerd.

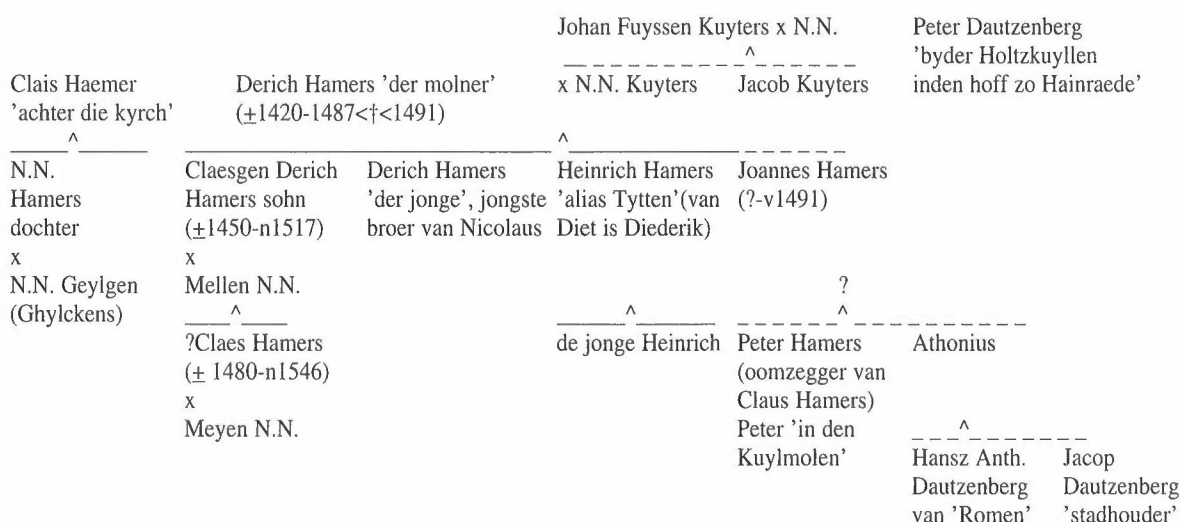
1. De naam Dautzenberg en een oorkonde uit 1474

De bewoners van de Hotskoel werden vóór de Napoleontische tijd onder de bank van Kerkrade geschaard. De pacht werd echter afgedragen in het hof Ter Waarden, dat onder Rimburch (nu gemeente Landgraaf) viel. De heerlijkheid Rimburch bestond uit een aantal goederen, zoals bijvoorbeeld de molen te Eyselshoven en de hoeve te Haanrath met de Baalsbruggermolen, inclusief de 'Hodtscuile'¹⁰.

Rond 1500, de periode waarin dat dit onderzoek begint, was de Hotskoel bezit van de heren van Bronckhorst. Zo vinden we in een tekst uit 1544, dat Johan van Bronckhorst heer van Rimburch aangeeft, het volgende goed verheven te hebben '*...der Hof zue hanroidt genant, oever den Worm bei Egelshoven gelegen...*'. Hanssen zelf voegt hier in zijn boek op pagina 245 nog aan toe '*Nachdem der Hof selbst bauffaelig geworden, wurden die Acker, Wiesen und Holtzkoulen von Verschiedenen zu Lehen genommen*'. Vermoedelijk heeft dit proces zich al eerder ingezet. In 1474 verkocht Heinrich von Bronckhorst, gedwongen door oorlogsschulden, aan Stephan Gloysse von Nysweiler o.a. verschillende cijzen en pachten vallend onder de heerlijkheid Rimburch¹¹. In deze oorkonde komen we voor het eerst de naam de Hotskoel tegen en de naam van twee pachters. De eerste is '*...Johan Struver...*'¹². Deze Struver speelt in dit artikel verder geen noemenswaardige rol. De andere naam is die van '*...Peter Dautzenberch...byder Holtzkuyllen inden hoff zo Hainraede...*'¹³.

2. Een Hamers 'achter die kyrch' en een Hamers molenaar 'zo Roide'

De naam '*...Derich Hamer der molner...*' komen we eveneens voor het eerst tegen in 1474 en wel in het cijnsregister van Herzogenrath¹⁴. Er is ook een '*...Clais Haemer van sijnen huysse ind hoeve achter die kyrch* (ten oosten van Kerkrade)...'¹⁵. Voor een huis 'achter de kerk' betaalden ook '*...Cloessgen Derich Haemers son ind sijne broeders jaers van yren huysse hynder die kirch...*'¹⁶. Bij de laatste twee cijzen zal sprake zijn van twee verschillende personen Hamers. Zo wordt er nadrukkelijk gesproken over een 'Clais Haemer' en een 'Cloessgen Haemers' de zoon van Derich. Hierbij komt nog, dat 'Clais' een schoonzoon heeft '*...eydum Geylgen...*'¹⁷. De twee personen

Overzicht 1: een hypothetisch gezinsoverzicht op basis van gegevens uit de kopie Registers van de heerlijke cijzen van de Reken Kamer uit het jaar 1474 (nr. 45154) en het jaar 1517 (nr. 45155A) van Stichting Fontes Rodenses en Landen van Overmaas inv. 2209. Het overzicht is hypothetisch, omdat uit de akten niet goed is op te maken, of Athonius nu een broer is van 'Claesgen Derich Hamers', of van Peter Hamers. Van Peter Hamers is niet duidelijk, wie nu zijn vader is?

Hamers zullen wel familie van elkaar zijn geweest, gezien het feit dat zij naast elkaar een huis deelden.

Gaan we terug naar Derich de molenaar, dan blijkt uit de overdrachten van 1491 uit datzelfde cijnsregister, welke molen de dan reeds overleden Derich Hamers pachtte '...*Claissgen Haemers Derich Haemers son seliger ... here Werner von Gronsselt seliger...sij ym semelich schuldig waeren van der moelen zo Roide yr vader ind sij vermalen hadten.*'¹⁸. De genoemde molen is de oorspronkelijke banmolen van de abdij Rolduc, nu bekend als de Baalsbruggermolen. In hoeverre deze Hamers familie was van de molenaars Hamers op de banmolen van Heerlen (voor 1500), is niet onderzocht¹⁹. Deze banmolen te Heerlen was overigens ook bekend als Caldenborn- of Caumermolen.

De eerst bekende bronnen, waarin gesproken wordt over het verpachten van de Baalsbruggermolen, dateren uit 1437. De molen wordt dan door de abdij in erfpacht gegeven aan ene Paul Baist (Boest, Boesten?)²⁰. In 1487 neemt de abt van Rolduc de molen weer terug van Johan Koch, de zoon van Herman Koch. Blijkbaar was de familie Koch niet zelf molenaar op de toen nog houten molen²¹. Uit het cijnsregister van 1474 valt op te maken, dat een Johan Fuyssen Kuyters voor 1474 pachter was van deze molen. Zo staat direct na de vermelding van de cijns van Rolduc en de Baalsbruggermolen '...*Johan Fuyssen Kuytter eydum...*' (Derich Hamers) de cijns betaalde, welke tekst later is doorgehaald en vervangen door '...*kinder...*' (Cloessgen Derich Haemers son, etc) '...*van eijnen...*' later vervangen door '...*eren huysse ind guede in den hoeve (sic) op den burchgrave.*'. In het register van 1517 waren dat 'Mellen ind Clais Müller'. Om te vervolgen met 'Gilt Claissgen Dederich Hamers son sijn huysfrauwe ind gedelync van hoennen huys ind hoeff ind guide in den Hane gelegen neist den burchgraeff.'²². Er waren in die tijd dus een Clais Hamers 'achter die kyrch' en een Claissgen Hamers wiens familie al enige generaties molenaar was op de molen 'zo Roide'

De Baalsbruggermolen in werking rond de vijftiger jaren van de vorige eeuw, waar van 1914 tot 1952 het gezin Hamers-Reijntjes molenaar is geweest. Deze familie Hamers kocht de molen in 1923 van Hamers-Kruijnen, die op hun beurt weer de molen in 1921 van Eugene Hoenen, erfgenaam van de Heerlense molenaar Hendrik Hoenen, hadden gekocht.

3. De schepen Claes Hamers en de schepen Claes Dautzenberg van Kerkrade

Opmerkelijk genoeg komen we in de cijnsregisters van Rode en Kerkade van 1474 en 1517 geen enkele keer de naam Dautzenberg tegen. Dit in tegenstelling tot de naam Hamers, getuige ook voorgaande vermeldingen. Verder spreken de overdrachten (1491 en later) in het cijnsregister van 1474 nog van '...*overmytz Clais Haemer ind Thijs van Newlandt alle scheffen...*' van Kerkrade²³.

De Holtzcuyle ligt precies aan de grens met Eygelshoven. Rond 1775 werd de hoeve in de 'Hotskoel' al bewoond door drie gezinnen. Uit Cijnsregisters van 1617 blijkt, dat toen ook meerdere gezinnen de hoeve bewoonden. De pijl geeft de 'Holtzcuyl' aan. (Bron: Koninklijke Bibliotheek België)

J. Paquay noemt in zijn artikel over de oorkonden van Kloosterade een 'Clays Douytzenberg' als schepen van 'Kyrkraidt', maar dan hebben we het over 1537²⁴. De schepen Claes Hamers uit 1491 en de schepen Claes Douytzenberg uit 1537 lijken vooralsnog niets met elkaar gemeen te hebben, dan slechts hun voornamen. Vervolgens wordt in januari 1542 een Claes Hamers als 'Clais Hamer moelener zu Bausbruggen mit meyen' zijn huisvrouw genoemd²⁵. Gezien de eerste vermeldingen in 1474 van een molenaar Claes Hamers, zal dit een zoon moeten zijn. Een akte van 10 november 1546 spreekt kortweg over 'Clais in die Holtskule', die door Jan van Bronckhorst, toen schout van Herzogenrath voor de hertog van Gulik, Cleef en Berg, vanwege een twist gevangen gezet werd op zijn leengoed in het land van Herzogenrath²⁶. Met de 'Clais in die Holtskule' uit de laatste akte zal naar mijn mening de schepen 'Clais Douytzenberg' bedoeld zijn geweest, omdat de Hotskoel in het cijnsregister onder Kerkrade viel en niet onder Herzogenrath²⁷. En met leengoed zal bedoeld zijn de hoeve 'achter de kerk'. Dit in tegenstelling tot de Claes Hamers de molenaar, want die woonde '...*ind hoeff ind guide in den Hane gelegen neist den burchgraeff*'. De laatste maal dat we lezen van een Claes 'Holtskoel' is op 22 december 1566: '...*Jan Derich Boshooeders (Boshouwer) son geerfft ind geguedt Neesgen Lensen Haimacher dochter...Geschiet oevermits scholtis unser G.F. ind Claes Holtzkuyl...*'²⁸.

Samenvattend kan worden gesteld, dat hiermee de eerste aanwijzingen over een mogelijke verwantschap tussen Dautzenberg en Hamers duidelijk worden. De schepen Claes Dautzenberg 'in die Holtskule' en de molenaar Clais Hamer met zijn broers deelden namelijk een huis 'achter de kerk'.

Een gedeelte van de 'Hotskoel' anno 2011 met de Holtskuilenstraat, Haanraderstraat en Kerkraderstraat als huidige (gedeeltelijke) begrenzing. De Pijl geeft de huisnummers 21 t/m 25 aan. De drie huizen liggen in de scherpe bocht Holtskuilenstraat/Haanraderstraat. Rechtdoor ligt de Baalsbruggermolen. (bron: Googlemaps)

4. Hamers alias Dautzenberg

Het zou mooi zijn de naam Hamers en Dautzenberg samen tegen te komen als één persoon. Daarvoor moeten we naar de protocollen van Ubach waar in een 'Vechtgedinge' op 3 oktober 1640 vermeld staat: '... Peter Plum, Weirdt tot Waubach verclaert dat...Claes Hamechers, den soon van Jan Doutsenberch...' ²⁹. Uit diezelfde protocollen weten we, dat vader Jan Dautzenberg meerdere zonen Hamers 'alias Doutsenbergh' had. Zo wordt in het jaar 1644 een Leonard Winands geassisteerd door 'Nicolaus Hamechers alias Doutsenbergh' als voogden van de minderjarige onmondige kinderen van Jan Doutsenberch, 'sijnen broeder saliger'. Uit het verloop van het proces blijkt, dat er nog een broer is en wel met de bijnaam 'Ritmeester Rootcop alias Doutsenberch'.

Uit de aangehaalde akten blijkt duidelijk, dat de naam Hamers en Dautzenberg voor één en dezelfde persoon, of direct verwante personen geldt. Daarmee is de vierde aanwijzing gevonden, die hieronder wordt getoetst.

5. Lijst uit 1644 van landbezitters in 'die Houtzkuyll'

Om de proef op de som te nemen, bekijken we de lijst van landbezitters in 'die Houtzkuyll' uit 1644, waarin vermeldt o.a. een Nicolaus Dautzenberg en zijn vrouw Maria ³⁰. Verder Maria Heijnen weduwe van Johan Dautzenberg en (in 1644) echtgenote van Peter Hartmans ³¹. We zien dus wel de naam Dautzenberg, maar géén Hamers! Maar bedenken we wat net de protocollen uit 1644 ons vertelt hebben, dan zijn de Nicolaus en wijlen Jan Dautzenberg, de Nicolaus en Jan Hamers 'alias Dautzenberg'. En de vrouw van Nicolaus heette Maria 'in der Holtzkuyle'. Te Kerkrade werd namelijk in 1661 Nicolaus Dautzenberg uit de 'Hotskoel' begraven, als echtgenoot van 'Maria Houtzkoul' uit genoemd cijnsregister van 1617 ³². Verder was in 1644 de vrouw van zijn broer Jan hertrouwd met Peter Hartmans. We mogen daarom concluderen, dat de naam Dautzenberg gelezen mag worden als Hamers. De akten uit 1644 vormen daarmee samen met de protocollen uit oktober 1640 de vierde aanwijzing.

6. Wie is Petrus 'Ingenhodtscuile'?

Het onderzoek kwam pas in een stroomversnelling, zoals in de inleiding aangegeven, door de vondst van een opmerkelijke doop in het kerkregister van Sint Pieter. Op 27 januari 1652 vermeldde de pastoor van deze parochie namelijk de doop van ene Matthias 'Ingenhodtscuile' met als ouders Petrus en Maria N.N.. De naam 'Ingenhodtscuile' moest een alias naam zijn. Deze naam kon geen plaatsaanduiding of huisnaam zijn, die iets met Sint Pieter te maken had ³³. 'Ingenhodtscuile' behoorde, zoals we eerder zagen, tot het land van Herzogenrath ³⁴. Ook wel bekend als Rimbürger Holzkuhlen goed ³⁵, zie ook afb. 1 en 2. Maar wie was dan deze Petrus, die blijkbaar van de Hotskoel kwam?

In de doopregisters van Sint Pieter is deze Petrus verder niet meer te vinden. Ook niet in de overige kerkregisters van deze parochie. Gezocht in hetzelfde doopregister rond 1652 op een moeder met de naam Maria N.N. en een man met de voornaam Petrus, levert

Petrus Hamers alias 'Ingenhodtscuile' (1625-n1669?)	x	Maria N.N. (??-1669)
	^	
Mathias 'Ingenhodtscuile' (1652-??)	Arnoldus Haewes (1656-??) (Arn. Pannislaeger)	Nicolaus Harmes (1659-n1689) x ?? Elisabeth Garon ^ 1689; Wilhelm

Overzicht 2: genealogisch van Petrus Hamers alias 'Ingenhodtscuile' op basis van de gevonden dopen te Sint Pieter.

twee dopen op. Zetten we deze dopen en de eerder genoemde doop (1652) op een rij, dan hebben een Petrus en zijn vrouw Maria N.N. de volgende kinderen te Sint Pieter laten dopen:

Mathias 'Ingenhodtscuile', ged. 27 jan. 1652 (get. Joannes Jansen, Odilia Jansen).

Arnoldus Haewes, ged. 23 juli 1656 (get. Joanna Tomissen of Tomassen, Arnoldus Pannislaeger).

Nicolaus Harmes, ged. 17 apr. 1659 (get. Melchior Sichen, Gerardus de Rosier). Nicolaus laat aldaar in 1689 een zoon Wilhelm dopen.

In het begraafregister van diezelfde plaats is nog een Petrus Hames ingeschreven op 20 juni 1669 als echtgenoot van een overleden Maria N.N.. Zie verder ook overzicht 2.

De laatste twee gevonden namen Hames en Harmes, doen echter vermoeden, dat hier sprake is van een Petrus Hamers als vader. Deze stelling moet echter nog wel nader onderbouwd worden.

Daarbij spelen twee peetouders met de namen Sichen en Rosier uit bovenstaande doopschrijving van 1659 een belangrijke rol. Zo vinden we Melchior Sichen in het doopregister van Sint Pieter ook op 25 december 1656 als peter van Melchior Lambertus de Rosier, zoon van Gerardus de Rosier (dezelfde van hierboven) en Catharina Nijpels. Meter is Catharina Lucassen en met name deze laatste naam, naast die van Sichen, is de link met de naam Hamers gevonden. Catharina Lucassen is namelijk, zo weten we aan de hand van een artikel van wijlen heer Lucassen, de zuster van een Anthonius Lucassen, de grootvader van Petrus Hamers, vermeldt in een notariële akte uit 1644, zie hierna.

7. Wat vertelt een notariële akte uit 1644?

De betreffende notariële akte uit 1644 van de notaris G. Gouthoven te Maastrichtse begint met: 'Op heeden den 24 Martz in 1644 Comparert voer mij Notaris en de getuigen naegenoomt dijse vorschr: Peter Boshouwers snijder van sijnsz Stijll haeft verclaert hoe

dat Peter Hamers sohn van Claes Hamers verwecht met Marij Lucassen wonachtich tot Sainte Peters...alt umtrent negenthiens jaren...'. Even verderop valt te lezen: '..dat de vorg: Peter aen hem Comparant gesaegt haeft dat hij aen Marije Lucassen sijnder moeder als namelijk huijs ende hoff almitz mit landt ende weijden geleghen bij eygelsen onder de graeffschap van Ringborg (Rimburg) om tzelve te mogen vercoepen en realiseren als heftig profijt en affgetrocken de zelve lasten de overschijtende penningen te rapliceren op einighe erfven te St. Geertruijen met handt van Thonis Lucassen groetvader van sijne halve zusters bij sijne vorschr: moeder veweckt indem tweede ehestand met Lucas Lucassen dese welcke voer jahr en dagh overleden...'³⁶.

Petrus Hamers was kennelijk ook bekend als 'Ingenhodtscuile', gezien de bevinding(en) uit de laatste alinea van de vorige paragraaf en wat is op te maken uit de notariële akte van 1644. In beide gevallen heeft Petrus een grootvader genaamd Anthonius Lucassen. Bij deze zevende aanwijzing wordt duidelijk, dat de naam Hamers onlosmakelijk met 'de Hotskoel' is verbonden en daarmee ook met Dautzenberg. Maar laten we nog een stap verder gaan en nagaan, wie dan zijn vader Nicolaus Hamers moet zijn geweest.

8. Wie is de vader van Petrus Hamers 'Ingenhodtscuile'?

Bij de tweede aanwijzing is de naam Hamers 'alias Dautzenberg' in verband gebracht met de Hotskoel. Maar er zijn meer personen uit het boek van Wiel Handels³⁷ in verband te brengen met de naam Hamers. In de parochiearchief van Eygelshoven behorende lijsten van afdracht van de Hotzcouler erfpacht over de jaren 1726 t/m 1800, komt in 1726 o.a. voor Martinus Coenemans, in naam van zijn vrouw Nees (Agnes) Dortants³⁸.

Uit het kerkregister van Heerlen blijkt, dat Martinus was gedoopt (1643) als zoon van Caspar Coenemans

		N.N. Hamers x N.N.		N.N. Lucassen x N.N.		Anthonius Lucassen x Mechtel Louverix
		^		^		^
N.N. (A. Pannislaeger?) x N.N.		Nicolaus Hamers (?? - v 1636)	x(1)	Maria Lucassen (±?1605-?v1653)	x(2)	Lucas Lucassen (?- 1643?)
		^		^		^
??	Maria N.N. (?-1669)	x	Peter Hamers alias 'Ingenhodtscuile' (±1625-n1659)	???	??	: dochter N.N. 1639: Anthonius 1640: Mathias 1642: Mechtildis
		^				
Mathias 'Ingenhodtscuile' (1652-??)		Arnoldus Haewes (1656-??) (Arn. Pannislaeger) x ??		Nicolaus Harmes (1659-n1689) Elisabeth Garon 1689: Wilhelm Harmous		

Overzicht 3: betreft een genealogisch overzicht van Maria Lucassen en haar twee echtgenoten Nicolaus Hamers en Lucas Lucassen. De DTB registers van Sint Pieter zijn over de perioden 1594-99, 1607-15, 1624-1637 niet bewaard gebleven.

en Anna Hamers. Zijn moeder Anna (geb. 1598) was de dochter van Nicolaus Hamers en Catharina Lennartz/Laumen³⁹. Dit laatste echtpaar was op zondag 5 oktober 1597 burgerlijk gehuwd te Heerlen en liet naast een dochter Anna een zoon Arnoldus dopen te Heerlen⁴⁰.

Toch is de Nicolaus Hamers niet de gezochte vader van Petrus 'Ingenhodtscuile'. Alleen al niet vanwege het feit dat Nicolaus niet de toevoeging Hotskoel gebruikte. De enige Nicolaus, die begin zeventiende eeuw bekend was onder 'Niclaes Doutsenberg ingen Honscoul onder Kerckraede', was de Nicolaus, die op 8 juni 1619 het 'het leen genant Leufkens leen nu dan Dautzeberghs leen' verhief, als zoon van 'Willem Doutsenberch zaliger'⁴¹. Zijn broer moet de luitenant-stadhouder Johan Dautzenberg zijn geweest, zo kan ook worden opgemaakt uit het hier onderstaande⁴².

De eerder genoemde wijlen heer J.Ph. Lucassen, maakt in een genealogisch overzicht, oorspronkelijk slechts bedoeld voor eigen familie, een aardige beschrijving⁴³. Hij schreef namelijk, dat in 1636 de luitenant (stadhouder) van kapitein (ritmeester of rentmeester) Haften (of Haeffden) bij Jan Lucassen had gelogeerd. De luitenant(-stadhouder) moet de Jan Hamers alias Dautzenberg ('in gen Holtzkoul') zijn geweest. Maar wat bracht Joannes de luitenant-stadhouder in 1636 bij Johan Lucassen? Mogelijk was dat het huwelijk van de vrouw van zijn overleden broer Nicolaus 'ingen Honscoul'. Hiermee is de naam Dautzenberg, Hamers en de Hotskoel in één verenigd. Zie verder het schema aan het eind van het artikel en overzicht 3.

9. Zijn Simon Hamers en Gossen Dautzenberg broers?

In het oudst bewaard gebleven register van overdracht van de bank Übach staan twee akten, waaruit niet onmiddellijk duidelijk wordt over wie het nu eigenlijk gaat.

De eerste akte begint met: '*...hait Jan van der Hoffstadt sich gedoit in alle syne erffschafft ind gereide geuder...ind hait dese vurschr; geuder overgedragen seynen samentliche kinderen of rechte erven, nemlich Simon seynen soen, Goetzen in Lenarten seynen soen, Gysgen van Willer ind Derichen Dreys van Bruynshem ind Jan Moelenmeister ind Gerart Jan Esser van Herl ind vurschr; eidommen, ind Geirten Jans dochter ind Drude, ouch gemelter Jans dochter...*'.

En de tweede met '*...hait Lenart Jans van Broichhuysen ind samentliche Jans kinder vurschr; ind hernaer benoempt...Item...hait Simon Jens son van Broichhuysen, Lenart, Simon vurschr; broeder, Jan Moelemeister, Gerart Essers, Derich Hekselsnyders samt broder ind swaeger, ind haven eyn eder besonder g.u.g. Simon Brull van Broichhuysen oennen swaeger...*'.

Duidelijk is wel dat het hier gaat om dezelfde personen. Alleen Goetzen (Gossen) ontbreekt in de tweede akte. Al iets duidelijker wordt bij het lezen van de volgende akte: '*...hait Noele, Thonis seliger naegelassene widfraw hinder de kirch sich gedoit in*

hoer eidomps Lensgens gedeild van hoeren huysbaw ...hat Lens vorgemelt syn goit upgenomen was he under vurschr; G.F. van Thoren hait, ind hait vurschr; Lens, Simon synen sweger (sic) g.u.g. in huys ind hoff ind baw vurschr; ...ind Simon vurschr; geyft sinen broder (sic) Lens zo Zweibruggen lant dair entgegen uyt eyner erffbuyten...'⁴⁴.

Simon heet hier Jens, of wel Janszoon ook wel gezien als Hannes. In de betreffende registers van akten van overdracht vinden we Simon afwisselend vermeld als Simon Hamers 'an die Rötz' (bij de Veeweg) en Simon Hannes 'an die Rötz'. Van zijn broer Gossen is niets meer terug te vinden, of het moet zijn op 11 augustus 1566 als: '*...Gotzen Dautzenberg hait Peter Werden geerfft...ein voerhoefft den Vhewegh, dat ander voerhoefft Simon Hannes...*'. Waarbij Simon Hannes als Simon Janszn Hamers dient gelezen te worden. Of op 28 december 1565 wanneer Gotzen Dautzenberg '*ein vierdehalff vierdel lantz*' koopt naast Simon Hannes. En als laatste op 6 december 1567 verkoopt '*...Gotzen Dautzenberg van Eygelshoven...*' een stuk land te Waubach⁴⁵.

Dat Simon Hamers en Gossen Dautzenberg broers zijn, is hiermee niet honderd procent bewezen. Het is wel in lijn met de voorgaande aanwijzingen, waarbij beide namen met elkaar in verband te brengen zijn.

10. De naam Dautzenberg en Hamers en het laathof Ursfeld

Volgens Dautzenberg&Hoen zou een voorvader Dautzenberg zich vlak over de grens als 'Siedler' hebben gevestigd, zo hebben we gezien. Deze Dautzenberg woonde in wat tegenwoordig heet Pannesheide bij Kohlscheid ten zuiden van Kerkrade. Uit het begin van dit artikel blijkt duidelijk, waar dit op gebaseerd is. Feit is wel, dat tussen 1678 en 1698 in het archief van het Hof Ursfeld, zowel de naam Dautzenberg als de naam Hamers staan vermeld⁴⁶. Zie schema op het einde van het artikel.

De zogenaamde '*Laetbänke oder Laetgerichte Ursfelt*', was destijds één van de vier laathoven in het Land van Heiden, naast Klinckenberg (pachters o.a. Dortants en Klinckhamers?), Berensberg en Schonau⁴⁷. Helaas is alleen het deel 1678-1698 bewaard gebleven.

Op basis van het hier bovenstaande is het geen toeval, dat het Geneagram in het schema nakomelingen van de eerder beschreven familie Hamers en Wilhelm Dautzenberg uit de Hotskoel met zijn vrouw Maria Leufkens toont. Of het nog een verassing is, dat in dit overzicht ook een Gossen Dautzenberg (van Eijgelshoven) staat vermeld, laat ik verder aan de lezer.

11. Zijn Dautzenberg en Hamers uit Vaals verwanten?

Critici zullen opmerken, dat men in de doopregisters van Heerlen en Kerkrade geen Hamers als peter of meter zal zien optreden bij dopen van kinderen met de naam Dautzenberg en andersom. Als tegenargument kan worden aangevoerd, dat van bijvoorbeeld de drie broers Hamers alias Dautzenberg (Nicolaus, Joannes en 'Rootcop') ook geen enkel huwelijk of doop bekend is. Net zoals van Nicolaus.

Goed Paffenbroich waartoe ook de molen behoort. In 1662 wordt voor het eerst een Heinrich Dautzenberg als pachter van dit goed genoemd. Mogelijk volgde hij rond 1645 zijn vader Wilhelm op. (bron: News Photo)

Hamers en Catharina Laumen waarvan ook maar een paar inschrijvingen in de kerkregisters bekend zijn. Zijn zij elders ingeschreven en zijn deze registers niet bewaard gebleven? Het blijft voorlopig een vraag. Bekijkt men echter de registers van Vaals, dan zal men de naam Dautzenberg in relatie tot de naam Klinckhamers tegen komen. De naam Klinckhamers kan in één adem genoemd worden met de naam Hamers⁴⁸. Zo laat te Vaals op 21 augustus 1758 Heinrich Dautzenberg, als vierde generatie pachter van goed Paffenbroich inclusief molen, een dochter Maria Catharina dopen⁴⁹. Als meter treedt op de grootmoeder van het kind, genaamd Maria Klinckhamer. Zo zijn ook een Jacobus Klinckhamer en een Tollis Hamers in verband te brengen met deze familie Dautzenberg. Er is ook een akte van 15 februari 1664 bekend. Uit deze akte blijkt, dat de bij afb. 8 genoemde Heinrich Dautzenberg van Hupert Haemer 'den droogen hoff' koopt⁵⁰. En daarmee hebben we de laatste aanwijzing.

Samenvatting

Met dit artikel heb ik willen vastleggen, wat zoal aan overige informatie gevonden is bij een onderzoek, dat een totaal ander doel had. Mogelijk kunnen de gevonden gegevens voor anderen bij hun genealogisch onderzoek van belang zijn. Ik wil niet beweren volledig te zijn geweest met de aanwijzingen⁵¹. Zo is een Johan Houtzkuyt uit o.a. 1559, waarover H.C.J.M. Kreijns melding maakt, niet meegenomen⁵². De reden hiervoor is, dat deze Johan niet direct in verband te brengen is met de naam Dautzenberg, maar slechts met de naam Hamers - en anderen -. Zetten we de in dit artikel aangehaalde bronnen nogmaals kort op een rij, dan geven de eerste bronnen uit 1474 aan, dat er een Petrus Dautzenberg in de Hotskoel leefde en een familie Hamers molenaars

waren op de Baalsbruggermolen. Beiden 'deelden' een bezit 'achter die kyrch' te Kerkrade, zo blijkt uit het cijnsregister van Roide.

Vervolgens wordt in de verschillende akten uit de vijftiende en zestiende eeuw gesproken over een schepen van Kerkrade, die de ene keer Claes Dautzenberg, dan weer Claes Hamers wordt genoemd en in 1566 zelfs Claes 'Holtzkuyt'. Uit wederom het eerder genoemde cijnsregister en dat van 1517 blijkt, dat er een schepen Nicolaus 'achter die kyrch' heeft gewoond. Omdat de molenaars Hamers in de Baalsbruggermolen woonden, waaronder een Nicolaus, zullen de schepen(en) Nicolaus en de molenaar(s) Nicolaus niet één en dezelfde persoon zijn geweest. Het wordt echter wel duidelijk dat de schepen, die woonde bij Kerkrade 'achter die kyrch', niet alleen met de naam Dautzenberg en Hamers en in verband kan worden gebracht, maar ook met de Hotskoel. Een belangrijke aanwijzing, dat Hamers en Dautzenberg, beiden uit de Hotskoel, verwant kunnen zijn.

Die veronderstelling wordt nog versterkt door een aantal akten uit 1644 in de protocollen van Übach, waarin sprake is van de drie broers Hamers alias Dautzenberg. Daarbij komt nog dat twee van de drie broers vermeld staan in de lijst van grondbezitters in de Hotskoel uit 1644. Ook de namen van hun respectievelijke echtgenoten worden daarbij genoemd. Aan de hand van de naam van de vrouw van Nicolaus (Hamers alias) Dautzenberg uit de betreffende lijst kan worden geconcludeerd, dat deze Nicolaus in 1661 is overleden als Nicolaus (Hamers alias) Dautzenberg uit de 'Hotskoel', echtgenoot van 'Maria Houtzkoul' vermeldt in het cijnsregister van Roide uit 1617. Hiermee hebben we de tweede aanwijzing, dat Hamers en Dautzenberg, beiden uit de Hotskoel, verwant zouden moeten zijn.

Door een doop uit 1652 te Sint Pieter en een notariële akte uit wederom 1644, die samen wijzen naar een Petrus Hamers 'Ingenhodtscoile' met o.a. een grootvader Antonius Lucassen, is te achterhalen over welke Petrus het gaat.

Geholpen door het artikel van de heer J. Ph. Lucassen is zelfs op te maken, wie de vader van Petrus moet zijn en tot welke familie Hamers (alias Dautzenberg) in de Hotskoel deze Petrus behoort. Dit zijn belangrijke aanwijzingen, waaruit is op te maken, dat Hamers en Dautzenberg, beiden uit de Hotskoel, verwant moeten zijn.

We weten nu zelfs dat we het hier hebben over Petrus Hamers alias Dautzenberg, waarvan zijn vader '*Niclaes Doutsenberg ingen Honscoul onder Kerckraede*', op 8 juni 1619 het '*het leen genant Leufkens leen nu dan Dautzeberghs leen*' verhieft.

Op zoek naar meer aanwijzingen, maar tevens ook indirect een verklaring voor waar nu de nakomelingen van de vele molenaars Hamers zijn gebleven, zijn vervolgens verschillende akten uit de bank van Übach aangehaald. Uit deze akten van rond 1565 blijkt, dat een '*Jan van der Hoffstadt*', naast een vijftal dochters, drie zonen genaamd Simon, Leonardus en Gossen had. Van Simon is bekend, dat hij de naam Hamers gebruikte. Van nakomelingen van Leonardus, die zich in Zweibruggen had gevestigd, is nagenoeg niets bekend, in ieder geval niet onder de naam Hamers. Gossen is vermoedelijk de Gossen, die als Gossen Dautzenberg in een aantal akten samen met Simon Hamers staat vermeld. Namelijk als koper en als buur. De verdere aanwijzingen, versterken het sterke vermoeden dat Gossen Dautzenberg een broer is van Simon Hamers '*an die Rötz*' bij de Veeweg te Nieuwenhagen.

Dit vermoeden wordt nog eens bevestigd, doordat zowel een Elsken Dautzenberg, met een vader en grootvader genaamd Gossen, als een Joannes Wilhelmus Dautzenberg, pachters waren van het Laathof Ursfeld in het Land van Heiden tussen 1678 en 1698⁵³. Daarbij dient te worden opgemerkt, dat Joannes Wilhelmus een neef is van Petrus Hamers (alias Dautzenberg) '*Inghen Hodscoul*' uit Sint Pieter. Echter, niet alleen Elsken en Joannes Wilhelmus Dautzenberg staan in dit archief vermeld, ook Arnold Hamers en een Gertrudis Hamers staan geregistreerd. Broer en zus zijn de kleinkinderen van Nicolaus (Hamers) '*ut gen folmoelen*'. Ook familie van Arnoldus en Gertrudisde is in dit archief vastgelegd, namelijk Petrus Hamers de kleinzoon van Emont Hamers.

Met deze bronvermelding is ook tegelijk de laatste aanwijzingen genoemd. Hoewel niet is achterhaald, of de Nicolaus '*ut gen folmoelen*' directe familie is van de molenaars familie Hamers van de Baalsbruggermolen, of van de genoemde Dautzenberg familie, is er op z'n minst sprake van een sterk vermoeden. Toch is hiermee de cirkel als het waren rond. Met dat verschil, dat we het nu hebben over de periode 1678-1698, waarbij wederom sprake is van een molenaarsfamilie Hamers en een familie Hamers alias Dautzenberg.

Daarmee is de elfde en laatste bronvermelding en tevens laatste aanwijzing slechts een retorische vraag geworden, namelijk zijn Dautzenberg en Hamers uit Vaals verwanten?

Met dit artikel is tevens impliciet aangegeven, dat de Hamers alias Dautzenberg uit de Hotskoel familiale banden met Sint Pieter en de Voerstreek hebben. Net zoals de molenaars familie Hamers, waarvan een Jan Claeszn (Hamers alias) Rooen is 1656 molenaar was 'in de Berg' bij St Martens Voeren.

Aan de hand van deze insteek is een link met het 'Dutzenhof' onder Oost bij Maastricht niet vreemd⁵⁴. Janssen de Limpens stelt, dat het hof zijn naam heeft te danken aan de bezitter Peter Duytsche. Een naam die de vergelijkingen met de naam Dutzenberg kan doorstaan.

Dat dit onderzoek hierbij niet is afgerond, moge ook duidelijk zijn. Op basis van de gegevens tot op heden is het nog altijd mogelijk, dat een Hamers de naam van de moeder (Dautzenberg) is gaan gebruiken. Het is ook niet uit te sluiten, dat de moeder als weduwe van een Hamers hertrouwd is met een Dautzenberg. De aanwijzingen doen echter het tegendeel vermoeden. Verder zal de link met het Dutzenhof onder Oost nader onderzocht moeten worden om zeker te zijn omtrent de afkomst van de naam Dautzenberg (als alias naam), waardoor ook meer gezegd kan worden over de (voor) ouders van Willem Dautzenberg, echtgenoot van Maria Leufkens (Loofs). Zie aanwijzing 6.

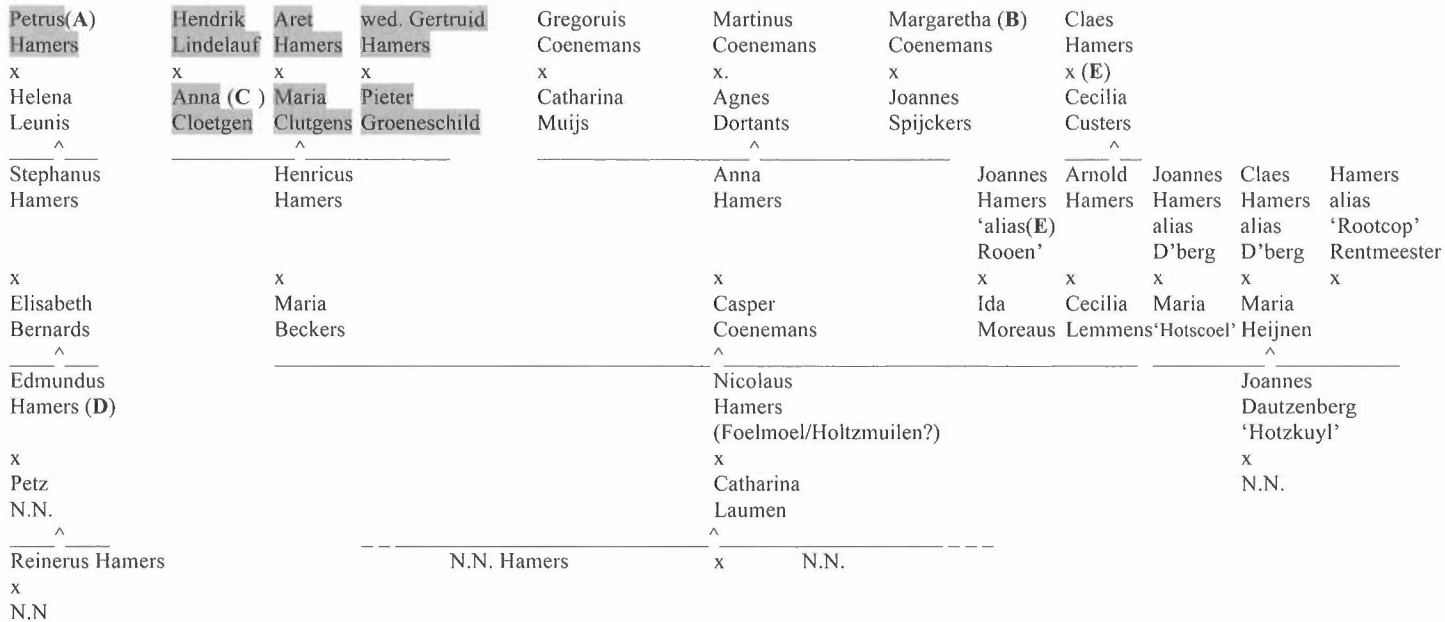
Verder valt het nog te bezien '*...dass der Name hergeleit ist von dem Dusenberg, der bei Maastricht liegt.*', zoals de schrijvers Dautzenberg & Hoen ook stellen (maar dan om andere redenen) in hun boek '500 Jahre Dautzenberg', in tegensstelling tot Dr. phil Elisabeth Albert in haar artikel in de *Kölnische Zeitung* van 10 oktober 1939⁵⁵.

Ook de relatie tussen Dautzenberg en Hamers in Vaals vraagt om nadere bestudering.

Dit artikel moet daarom beschouwd worden als een eerste aanzet, waarin aanknopingspunten te vinden zijn voor verder onderzoek in de verschillende archieven, met een sterke aanwijzing richting Voerstreek, Land van Heiden, maar ook Vaals.

Bijlage A: Geneagram Hamers 'alias Dautzenberg'

Noten

- Herbert Dautzenberg & Jo Hoen, *500 Jahre Dautzenberg*. Zie verder M.F.M.N. Stevens, *Genealogie en beknopte geschiedenis van het geslacht Dautzenberg* (1992). De Hamers vereniging en het *Hamers Bulletin* (HB). Zie verder N.A. Hamers, *Geschiedenis van het Brunsumse geslacht Hamers* (Deel I, II, III en IV). Daarnaast nog, *Hamers, stammen en reeksen* en *Hamers Bundel* (2010 en 2011).
- <http://www.meertens.knaw.nl/nfb>: De naam Hamers, Hammers en Haemers komt in Nederland in totaal 3883 keer voor. De naam Dautzenberg of Dautzenberg 732 maal (3 juni 2012). Alleen in en rond 's-Hertogenbosch gaat deze vergelijking van relatieve dichtheid niet op.
- Sinds de plaatsing van het vorige artikel in het LTVG van de auteur is zijn onderzoek gericht op het vinden van de Mathias Hamers, die tweemaal vermeld staat in de DTB van Übach (nu Dld) uit 1693. Zie V.W. Breurkes 'Wie is Mathias Hamers vermeld bij een huwelijk en bij een doop te Übach in 1693?' *HB jrg 24 (2008) 101-103*. Zie ook 'Pieter (Joseph) Hamers Limburgs militair in de Franse Tijd (1793-1814)' *LTVG jrg 26-4 (1998)*.
- N.A. Hamers, 'Een Peter Hamers van Sint Pieter naar Eygelshoven', *HB jrg 16 (2000) 99*. Zie ook V.W. Breurkes, 'Wie is Claes Hamechers alias Dautzenberch?', *HB jrg. 24 (2004)*, p. 28 e.v.. Onderhavig artikel is mede bedoeld als een duidelijke aanvulling op het artikel uit 2004 en is daar waar nodig een correctie op de visie van destijds.
- Wiel Handels, *De Hotskoel* (stichting Eygelshoven door de eeuwen heen). Waar de naam Hotskoel in het algemeen wordt gebruikt, is de schrijfwijze aangehouden van de titel van het boek. De totale oppervlakte betrof 189 morgen, of wel ruim 39 hectare, *De Hotskoel* 39.
- Günter Breuer, *Die Siedlungsnamen der Stadt Herzogenrath* (Aken 2000) 33.
- Franz Sistemich, 'Orts-, Flur- und Wegebezeichnungen in Kohlscheid', *Heimatblätter des Landkreises Aachen*, jrg 6 (1936) 118.
- Dautzenberg, Hoen, 17: '...dass der Name hergeleitet ist von dem Dusenbergh, der bei Maastricht liegt. Dieser wird dort allerdings meistens als Tweebruggen oder Deux-Ponts erwähnt...'. Dr. phil. Elisabeth Albert, 'Herkunft und Verbreitung der Dautzenberg', *Kölnische Zeitung*, 10 oktober 1939 '...Um 1145 wird zuerst urkundlich der Dusenbergh bei Maastricht erwähnt...'. Waarna een verhandeling volgt over de betekenis van Dautzenberg, om dan verderop te vervolgen met Caspar Dautzenberg, die uit Scherpenseel stamde, die de vader was van de dichter Michael Dautzenberg uit Heerlen. Helaas vermelden de beide schrijvers en het krantenartikel niet, naar welke bron uit 1145 verwezen is.
- Mr. K.J.Th. Janssen de Limpens, 'Leen- en Laathoven in de Maaslandse Territoria vóór 1795' (Maastricht 1974) *L.G.O.G.* 6, 33 (nr. 110).
- H. Hanssen, *Die Rimbürg* (Aken 1912), 243 e.v.. Het goed omvatte de burcht, de hoeve Hofstadt, een deel van Bruchhausen (Broekhuizen) en Scherpenseel, een paar huizen te Herbach, het dorp Vinckenrath, goederen te Nievelstein, de molen te Rimbürg, de molen te Eygelshoven en de hoeve te Haanrath met de Baalsbruggermolen, inclusief de 'Hodtscuile'. Handels, *De Hotskoel*: 'De Hotskoel was belast met de tienden van Eygelshoven, daarom (later) ook wel Rimbürg-Hotskoeler goed genoemd'.
- <http://www.scribd.com>: M.J. Wolters, *Recherches sur l'ancien Comté de Grönsfeld, et sur les anciennes seigneuries*

Peter Hamers 'Inghen hodscoul'	Joa Wilhelm Dautzenberg	Elsken Dautzenberg
x	x	x
Maria	Odilia	Wernerus
N.N.	Rosebaum	Heunen/ Hoenen
^	^	^
Nicolaus (F) Hamers alias D'berg 'Hotzkuyl'	Joannes	Goswinus
x	x	x
Maria	Catharina	Cornelia
Lucassen	Bisschops	Vijghen
^	^	^
Wilhelmus Dautzenberg (Hotskoel)		Goswinus Dautzenberg
x		x
Maria		Mettel
Leufkens		Roemkens

Grijs = vermeld in het archief van het Laathof Ursfeld 1678-1698 (LvO 6514).

- (A) Peter Hamers is op 11 dec. 1698 'voormunder' van Jenne Laumen, dochter van Kerst en Maria Lintgens (LvO 6504 archief Puth). Op 21 nov. 1698 heeft haar moeder haar tocht overgedragen aan Jenne. Jenne Laumen heeft het ontvangen 'sil' land weer overgedragen aan de erfge. Mathijs Brauwer te Ranselen en aan de erfgen. Gieret Douven (wede. Caspar Coenemans) te Schandelen. Op 20 nov. 1698 had Tryntiens Coenemans de van haar wijlen moeder Geertruydt Douven verkregen goederen verkocht aan Herman Einmahl x Anna Wintgens (LvO 6504).
- (B) Staat 21 maart 1691 garant voor Peter Hamers laat van het adellijk huis Puth en ev Heickel Leunis (LvO 6198, f. 306/7), welke obligatie Peter Hamers op 10 jan. 1695 inlost.
- (C) Zuster van Maria Cloodt x Arnold Hamers.
- (D) In 1607 peter van Arnoldus 'ut gen Folmoelen' (Hamers). Arnoldus Hamers huwt 1634 Cecilia Lemmens.
- (E) Getuigen bij dit huwelijk zijn 'Ohm' Jan Rooen, die te St Maartens Voeren in 1658 een dochter Catharina laat dopen (Maria Leums/Laumen) en in 1660 de korenmolens 'in de Berg' koopt als Jan Royen Clauszn.
- (F) Op 8 juni 1619 is 'Nielaes Doutsenberg 'ingen Honscoul'' onder Kerckraede naer doot sijns vaders Willem Doutsenberch zaliger tegenwoordigh daervan (Leufkensleen) ophelder" (LvO 738).
- (G) Ondanks het feit dat Maria Beckers meter is bij een kind van Jasper Coenemans en Anna Hamers, is het niet geheel zeker op basis van de vernoeming van de kinderen, of Henricus Hamers een zoon is van het paar Hamers-Laumen.

d'Elsloo et de Randeraedt (1854), p. 101 e.v.. (14 april 2012).

- 12 M.J. W(olters), *Recherches sur l'ancien Comté de Gronsfield* 103. Verschillende Struvers's huwden leden van de familie von Ursfeldt in de vijftiende eeuw. De naam Struver komt vermoedelijk van het Struversleen.
- 13 Jan Struver pachtte 4 ½ bunder en Peter Dautzenberg 5 ½ bunder; 10 bunder is ruim 8,2 hectaren, zodat er nog meer pachters moeten zijn geweest in de Hotskoel. Voor de omrekening van de bunder zie de site van 'agrarischerledenvankerkrade' onder 'oude maten in het Land van Rode'.
- 14 ARAB: Rekenkamer, 45154: Register van de heerlijke cijnznen uit het jaar 1474, Overdrachten van de cijnsgoederen 1481, 1491-95, 1502 en 1503 (folio 1-14v Herzogenrath 1474, folio 15-27 Kerkrade 1474, na f. 27 overdrachten). Transcriptie stichting Fontes Rodenses (Kerkrade) T32, f. 5. Er wordt in het cijnsregister van 1474 nog een molenaar vermeld, namelijk: '...op de groesse graicht neyst Barwasser Derich Molner...'. Blijkbaar zijn Paul Baest en de familie Koch geen molenaars meer in die tijd, maar tot 1487 wel de erfpachters.
- 15 Fontes Rodenses: Transcriptie T32, f. 2.
- 16 Ibid, f. 3.
- 17 Ibid, f. 25 en betreft de cijnznen van Kerkrade.
- 18 Ibid, f. 30. Het lastige van deze bron is, dat er later data aan zijn toegevoegd. Hierdoor zijn personen niet altijd goed in de tijd te plaatsen. Werner von Gronsvelt is vermoedelijk rond 1491, omdat dat dit het jaar van zijn laatst beschreven verhandeling is (Chrstian Quir: *Schloss ind ehelmalige Herrschaft Rimburg* (1835) p. 76-77). Blijkbaar had de
- eveneens reeds overleden molenaar Derich Hamers (de oude) een schuld bij Werner von Gronsvelt uitstaan, die de erven von Gronsfeldt ingelost wilden hebben.
- 19 H.C.J.M. Kreijns, 'Enkele Hamers te Heerlen in de 16^e eeuw', *HB* jrg 19 (1993) 72. Zie ook Collectie Horst nr. 240. Zie verder nog over de oliemolen H.C.J.M. Kreijns, *Uit het duister van het verleden*, 283 onder nr. 16038. en p. 306.
- 20 Koninklijke Bibliotheek: J(ean). Paquay. 'Codex Documentorum. Oorkonden en bescheiden der voormalige abdij Kloosterrade', *Publications de la societe historique et archéologique dans le Duché de Limbo urg* (1904) Deel 40, 213-320. Zie in het bijzonder p. 245, onder nr 20. En op p. 252, onder nr 27: Google: op Baalsbruggermolen, zie bijvoorbeeld <http://www.molendatabase.nl>, <http://www.waterradmolens.nl> en <http://www.eifelnatur.de> (12 april 2012).
- 21 Er zijn verschillende theorieën over waar de eerste molen heeft gestaan en waarom deze vervangen is door een stenen molen. In veel beschrijvingen wordt gesproken van stroomafwaarts. Zie o.a. de site Eifelnature.de. De site <http://sites.google.com/agrarischverledenvankerkrade.nl> onder nr 61 (De Baalsbruggermolen) schrijft van een molen, die voor 1700 aan de rechter oever heeft gestaan (VB: vandaar nu nog iets noordelijk de Mühlenweg die van Merkstein naar de Worm loopt). D.J.M. de Boer, *Baalsbruggermolen 888 jaar geschiedenis* 10. '...telde de molen eind 1600 drie raderen, waaronder één aan de oostelijke (rechter) oever. Door de snelle stroming kavelde deze oostoever af, waardoor het geheel naar de westelijke oever is overgeplaatst.'
- 22 ARAB: Rekenkamer nr . 45155A: Cijnregister van 's Hertogenrade (en Merkstein) en Kerkrade 1517 (folio

- 2-19 betreft Herzogenrath en 21-150 Kerkrade). Transcriptie stichting Fontes Rodenses (Kerkrade): transcriptie 33TA, f. 2 en 2v.
- 23 Fontes Rodenses: 32T, f. 34v.. En op folio 31v nog: 'Anno 1493...ind Clais Haemer als scheffen ind mich Heynrich Noppeney als rentmeister.' Volgens de website 'agrarischverledenvankerkrade' nr. 4 'De hoeve aan de kerk'. was de '...schepen Clais Hamer..., zoon van Derich Haemers' (juli 2012).
- 24 J. Paquay: 'Oorkonde en Bescheiden der voormalige abdij Kloosterrade' 263.
- 25 Stichting Fontes Rodensen, Kerkrade: CD 01, LvO 2204 foto 1080/81.
- 26 Collectie Russel, *Lenen in het Land van 's-Hertogenrade onder Rimburg*. Origineel bij de Stichting Fontes Rodenses (Kerkrade), kopie bij de heemkundevereniging Landgraaf en in digitale vorm op internet <http://83.136.195.36/cdm4/document.php> (mei 2012).
- 27 Fontes Rodenses T32, f. 24. Een Koen Holtzkuyl vermeldt onder Kerkrade en in het cijnsregister van 1617 wordt gesproken over een 'erven Koenen'.
- 28 RHCL: LvO 3162, akten van overdracht van de bank van Übach.
- 29 HstAD: Protocollen van de schepenbank van Übach, D12. OCGL, Heemkunde vereniging Landgraaf. Transcriptie Übacher protocollen.
- 30 Handels, *De Hotskoel* 35/36.
- 31 Een Petrus Hartmans is tussen 1624-1643 een aantal keren peter te Merkelbeek, alwaar hij in 1651 overlijdt. Op 8 september 1648 is Petrus Hartmans peter te Kerkrade.
- 32 Stichting Fontes Rodenses cijnsregisters van Herzogenrath 1617, T35. 'Dieselve noch van huysse ende hoeffreide, daer Mey in die Holscoele in woent, ... zu afflijve van Jan Dautzenbach den koekoermet...'. DTB: Kerkrade, 21-9-1661, het overlijden van Nicolaus Dautzenberg echtgenoot van Maria Houtzkoul.
- 33 Op basis van e-mail wisselingen met de Stichting 'Oud Sint Pieter' van o.a 8 juli 2011 en met Hub Dortants (Heemkundevereniging Landgraaf) van 19 en 21 september 2011.
- 34 Handels, *De Houtskool*. Zie o.a. p. 1. In de tekst is het woord 'behoorde' gebruikt, omdat de Hotskoel tot 1802 tot de parochie St. Lambertus te Kerkrade zal hebben behoord. Bij de nieuwe kerkelijke indeling onder Napoleon zijn de Hotskoel, de hof Boerenanstel en de (oude) Hopel van de St. Lambertus parochie afgescheiden en toegevoegd aan de parochie St. Joannes de Doper te Eigelshoven. Vervolgens zijn in 1896 en 1927 wederom verschuivingen doorgevoerd. Omdat de 'Hotskoel' zo dicht bij Eigelshoven lag, zullen er ook grond bezitters aldaar gewoond hebben en totdat Eigelshoven een eigen parochie werd te Heerlen ter kerk zijn gegaan (i.p.v. Kerkrade). Handels, *Hotskoel*, 32.
- 35 H. Hanssen, *Die Rimburg* 44.
- 36 RHCL, notarieel archief, inv. nr. 1122; Notaris G. v. Gouthoven, d.d. 24.3.1644.
- 37 Zie voetnoot5.
- 38 Handels, *De Houtskool*, 36. Dat Martinus Coenemans (1643-1723) nog in deze lijst uit 1726 voorkomt, is opmerkelijk gezien zijn overlijdensdatum. De lijst zal vermoedelijk gebaseerd zijn geweest op eerdere lijsten van voor 1723. Er zijn meer namen op deze lijst uit 1644 in verband te brengen met de naam Hamers. Zo is de moeder van broer en zus Simon en Anna Vincken een Hamers. Beiden zijn namelijk de kinderen van Gertrudis Hamers en de gezworen schepen van Kerkrade, Quirinus Vincken († 1621). J. Paquay, *Oorkonde en Bescheiden der voormalige abdij Kloosterrade* 279.
- 39 HB jrg 18 (2002) p. 114. De vrouw van Casparus zou als Maria N.N. in de doopregisters vermeld staan en éénmaal als Maria Hamers (1643). Het laatste klopt in zoverre, dat het Anna Hamers moet zijn. Het eerste is niet juist, zo blijkt uit het nader bestuderen van het doopregister van Heerlen. De inschrijvingen betreffen Anna N.N.. Verder hebben Anna en haar man geen vijf kinderen laten dopen, maar zes. Een Anna Coenemans (geb. v 1638) echtgenoot van (ev) Lambertus Magermee laat te Heerlen op 18 mei 1660 een zoon Casparus dopen (Henricus Schepers).
- 40 RHCL: DTB Heerlen 49.1. Op 11 november 1607 Arnoldus 'ut gen folmoelen'. GenDaLim toont 'Tolmolen'. Met dank aan R. Braad (zijn mail van 15 april 2012 van 12.52 uur). Emont Hamers en Catharina Bisschops zijn vermeld als peter en meter. GenDaLim heeft Everat Hamers als peter staan. Met dank aan N.A. Hamers en Frans Wetzels.. Vermoedelijk is met 'folmoelen' de Volmolen bij Epen bedoeld. Dit sluit aan op de strekking van dit artikel (o.a. de link met de Voerstreek) ondanks dat volgens vele bronnen deze molen van latere datum zou zijn. Een broer van Arnold was rond 1656 als Jan Rooen Claeszoon molenaar op de molen 'in de Berg' bij St Martensvoeren.
- 41 RHCL: LvO 738, f 164.
- 42 Funs Patelski, *Limburgse verwantschappen* (Gronsveld en Rotterdam 2012) 438.
- 43 J.Ph. Lucassen, *Twaalf Lucassen uit de 15^e tot de 18^e eeuw komen tot leven*' (februari 1999) 7. Zie ook CBG: catalogus onder de naam Lucassen.
- 44 RHCL, LvO 3162. 2 april 1565, 'den xiiij-ten dach Loimaent' (jan 1566) en 'den xxiiij t daich spurkell' (feb. 1565).
- 45 RHCL: LvO 3162, 28 jan. 1568. Mogelijk is Gossen Dautzenberg van Eigelshoven een voorouder van Goswinus gehuwd met Mettel Roemkens. Mogelijk ook familie van de Dautzenberg, die in de akten steeds met 'van Eigelshoven' wordt aangeduid. De Johan Dautzenberg van Eigelshoven, de broer van Jacop, komt echter helemaal niet van Eigelshoven. Laathof van Eigelshoven (1587), Johan Dautzenberg van 'Romen' en op die zelfde dag heeft 'Peter Hansen sohn van Romen' zijn verkregen goederen g.u.g. aan zijn oom Jacop Dautzenberg. Romen ligt bij de Noppenberg en bij de Röermolen, ten oosten van Herzogenrath en ten zuiden van Merksteine. En uit dat zelfde Laathof blijkt, dat oom Jacop Dautzenberg molenaar is: 'Voor Ludwig von Maude leenheer van het laathof Eijgelshoven, Jacop Dautzenberg stadholder, Johan Dautzenberch in gen Holtzkuill, Johan Dautzenberch zu Eijgelshoven, Klaes Kremer en Peter Nelis samtlichen laessen obgemeltes laethof Eijgelshoven...de edele heren Johan von Bronckhorst, graaf van Gronsveld, Freiheren von Rijmburch...die wassermuelen zu Eigelshoven von gemelten Stathelder, dem alten brauch nach, aufgenommen und entfangen...'.
46 RHCL: LvO 6514, Archief van het Laathof Ursfeld. Akten van overdracht en verbintenis 1678-1698, 1 deel. Mr. K.J.Th. Janssen de Limpens, *Leen- en Laathoven in de Maaslandse Territoria vóór 1795* 80: onder LAATHOVEN CIJNSHOVEN/ RICHTERICH valt het Laathof van het Kasteel Ursfeld. Kasteel en goederen waren een leen der Keurkeulse Mankamer te Heerlen. Cijns aan het huis Richterich moet gelezen worden, als cijns aan het Kasteel Ursfeld/Leenhof Ursfeld.
47 Zie voor deze opdeling o.a. Johan Jacob Michel, *Die Jüliche Unterherrschaft Heiden*.
48 HB jrg 10 (1994), p. 86-87 en HB jrg 21 (2005), p. 62-66.

- Hoewel beide artikelen geen ouders van de gezusters kon aantonen, is de oplossing in de kerkregisters van Heerlen terug te vinden. Er is een vader, die zowel de namen Cordeweners, als Hamers gebruikt, maar ook de naam Klinckhamers. Op 13 februari 1611 huwde Joannes Klinkhamel (sic, Klinckhamers) met Maria Korffers (Corffs). O.a. 15 aug. 1612 doop zoon van Joannes Cordeweners en Maria Corffers en op 2 april 1623 doop Mechtildis, dochter van Joannes Hamers en Maria N.N.
- 49 Luise Freilin von Coels von der Brügghe, 'Die Bäche und Mühlen im Aachener Reich und im Gebiet der Reichsabtei Burtscheid', *Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins* jrg 1958 (band 70) 27: "Am 23. November 1773 verpachtete das Domkapitel sein Gut 'zu Vaels' einschliesslich der Mühle dem Heinrich Dautzenberg."
- 50 RHCL: LvO 9510, f. 81-83. Zie ook Dautzenberg en Hoen, 148.
- 51 *Gedenkboek Eyselshoven 1131-1931*, 151. Een lijst van het Laattgerecht Eyselshoven in 1546 en 1550, maakt melding van Thonis Dautzenberg als stadhouder. Een vergelijk met een Anthonius Hamers de molenaar was niet te maken, omdat er slechts één akte uit die periode bekend is, waarin een Anthonius Dautzenberg wordt genoemd. (1568) '... reigeniot Hansz, Thonys Dautzenberchs son...' (LvO 3162). Er zijn akten waarin wel sprake is van een Claes Thonis zoon en Thonis Claes Thonis zoon.
- 52 H.C.J.M. Kreijns, *Uit het duister van het verleden*, 295 en 296. Dient nog gemeld te worden, dat twee kleinkinderen van het echtpaar Huntgens-Boschouwers een Hamers huwden. Lees over deze familie Hamers o.a. H.W.E. (Harry) Luijten: 'Familie Hamers in Nuth', *HB*: jrg. 23 (2007) 112.
- 53 De eerder genoemde naam Struvers (1474) duidt daar ook op. Deze naam wordt al rond veertienhonderd gevonden in relatie tot Ursfeld. Zo vinden we in LvO 6402 op 5 december 1402 een 'Jan Struver von Odersfelt (Ursfeld) von wegen Mechtilt von Odersfelt und ihre kindere'. En op 1 januari 1372 '(Aachen) Johan Struver v. Uersfeld (Odersfelt) von wegen Mechtilt von Uersfeld und zum Behuf ihrer Sohne 7 Hufen Acker- und Waldland Kirchspiel Richterich'. De overige Keur Keulse leenmannen met de naam Ursfeld zijn: Goiswin van Orsfelt, Jacob von Orsfelt, Otto van Odersfelt, ontving 1419 een goed van 40 morgen tot Wilhelmstein, Johan van Odersfelt, Nicolaus Struver van Odersfelt, Heynkin van Odersfelt en Wilhelm von Oesfelt? Met dank aan Frans Wetzels.
- 54 Mr. K.J.Th. Janssen de Limpens, 'Leen- en Laathoven in de Maaslandse Territoria vóór 1795' 33 (nr. 110), maar zie ook bijvoorbeeld nr. 113 (Schrynemeckershof) aan het eind. Het Laathof Dutzenhof onder Oost ontleent zijn naam aan de bezitter Peter Duytsche van Eysden, goudsmid, poorter van (Maas)Tricht. Deze Peter Duytsche huwt Kathrijne van Oys Lauwerijnsdochter en laat op 16 april 1423 huwelijksvoorwaarden opmaken. De naam Deutsch/Deutz en ook anders geschreven, komen we ook tegen zo'n kleine tweehonderd jaar later in de bank van Ubach (o.a. LvO 3164).
- 55 H. van Bommel, 'Plaatselijke benamingen in de omgeving van Maastricht', *De Maasgouw* jrg 89 (1970). 'Dulceberg' wordt tweemaal genoemd in een oorkonde uit 1146, die door de Roomsche Koning Koenraad II (sic) is ondertekend. In deze oorkonde wordt Graaf van Loon verboden om de onderdanen van het Sint-Servaaskapittel te Vlijtingen op de Dulceberg te dagen op zijn driemaal per jaar te houden placita. Volgens de schrijver van het artikel is vermoedelijk met 'Dulceberg' uit de bron van 1146 de in belangrijkheid na de Sint-Pietersberg tweede heuvel van Maastricht bedoeld. Deze is gelegen ten westen van Maastricht, beter bekend als Dousberg en lag waar o.a. het zwembad Dousberg in de nieuwbouwwijk Daalhof in de zeventiger jaren van de vorige eeuw is gebouwd. Uit opgraving bij deze heuvel in 1968 is gebleken, dat hier ooit (ook) een Romeinse villa heeft gestaan. De vlakbij gelegen wijk Malberg wijst overigens nog op een dingplaats, of wel een plaats waar de Karolingische gouggraven rechtspraken. Men vermoedt dat de Dousberg als malberg dienst heeft gedaan. Een fotokopie van de akte uit 1146 was destijds in het bezit van het Gemeente Archief van Maastricht en is na de fusie van 2004 overgegaan naar het RHCL. Koenraad II werd in 1027 Koning van het Roomse heilige Rijk. Koenraad III werd dat in 1138, na het overlijden van Lotharius III, en bleef dat tot zijn dood in 1152. De Koenraad II uit het artikel van de heer van Bommel moet dus Koenraad III zijn. Zie o.a. ook R.A.W.J. Hackeng, 'Het middeleeuwse grondbezit van het Sint-Servaaskapittel te Maastricht in de regio Maas-Rijn' p. 296, of Google op beiden Koenrad'en.

